

Program
wychowawczo - profilaktyczny

Zespół Szkół
Kształtowania Środowiska i Agrobiznesu
w Giżycku

Giżycko 2017

Spis treści

SPIS TREŚCI.....	2
PREAMBUŁA	3
MISJA I WIZJA SZKOŁY.....	9
MODEL ABSOLWENTA.....	9
CZĘŚĆ: BUDOWANIE PEWNOŚCI SIEBIE I KSZTAŁTOWANIE ZARADNOŚCI ŻYCIOWEJ	10
Przepisy prawne	10
Wprowadzenie	10
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	12
CZĘŚĆ: BUDOWANIE ŚWIADOMOŚCI I PRZYNALEŻNOŚCI NARODOWEJ.....	19
Przepisy prawne	19
Wprowadzenie	20
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	22
CZĘŚĆ: SAMOBÓJSTWA I ZACHOWANIA AUTOAGRESYWNE.....	29
Przepisy prawne	29
Wprowadzenie	30
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	36
CZĘŚĆ: WYCHOWANIE DO WARTOŚCI	42
Przepisy prawne	42
Wprowadzenie	43
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	46
CZĘŚĆ: SPOŁECZNOŚĆ SZKOLNA – BEZPIECZEŃSTWO W SPOŁECZNOŚCI SZKOLNEJ I TRUDNOŚCI W NAWIĄZYWANIU KONTAKTÓW RÓWIEŚNICZYCH.....	50
Społeczność szkolna	50
Przepisy prawne	50

Wprowadzenie.....	51
Program wychowawczo-profilaktyczny	58
Bezpieczeństwo w społeczności szkolnej	58
Prawidłowe relacje rówieśnicze – trudności w nawiązywaniu kontaktów rówieśniczych	70
CZĘŚĆ: CYBERPRZEMOC PRZEPISY PRAWNE.....	75
Wprowadzenie	76
Procedura reagowania wobec sprawcy cyberprzemocy	78
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	84
CZĘŚĆ: ŚRODKI PSYCHOAKTYWNE.....	91
Przepisy prawne	91
Wprowadzenie	93
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	94
Działalność wychowawcza	94
Działalność profilaktyczna.....	101

Preambuła

Okres szkolny to dla młodego człowieka istotny czas, podczas którego kształtuje się jego poczucie tożsamości oraz osobowości. Zmiany zachodzą na drodze zdobywania nowego doświadczenia, uzyskiwania umiejętności i wiedzy. Poza zmianami poznawczymi, intelektualnymi, obserwuje się również szereg zmian natury biologicznej, które pojawiają się wraz z oddziaływaniem hormonów i związanych z tym zmianami emocjonalności człowieka.

Przed dorastającymi uczniami stoją również zadania związane z socjalizacją, czyli nawiązywanie relacji interpersonalnych ze swoim otoczeniem, umiejętności wyznaczania własnych i respektowania granic innych ludzi, zdolności zaspokajania potrzeb akceptacji oraz odkrywania i rozwijania własnych pasji i zainteresowań. Jest to czas, kiedy uczniowie kształtują swój światopogląd, formułują postawy moralne a także określają swój aktualny styl i sposób na życie.

Trudności, z którymi spotyka się młody człowiek w okresie dojrzewania, mogą przyczynić się do pojawiania się zachowań z grupy zachowań ryzykownych. Z powodu wielości zachodzących w tym samym czasie zmian, młody człowiek może czuć się zagubiony czy osamotniony i dlatego będzie szukać wsparcia i akceptacji innych ludzi. Tutaj zadaniem rodziców i nauczycieli dzieci jest wspieranie ich podczas tego okresu. Nie należy dopuścić do sytuacji, w której młody człowiek zostaje zmuszony do szukania aprobaty i zrozumienia w grupach zewnętrznych, których pobudki do działania mogą okazać się dalekie od oczekiwanych. Pozytywne, prawidłowo ukierunkowane

wsparcie w procesie dojrzewania, ułatwia zdobywanie optymalnych doświadczeń i wiedzy o świecie w kontrolowanych, najkorzystniejszych warunkach.

Opracowany Program Wychowawczo-Profilaktyczny jest zbiorem działań, które mają za zadanie wspomagać i kształtować prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Ich celem jest zapobieganie pojawieniu się i rozwojowi danego niekorzystnego zjawiska w konkretnej sytuacji i grupie społecznej, jak też promowanie alternatywnych, pozytywnych zjawisk, form spędzania czasu w stosunku do tych, które usiłuje się wyeliminować.

W społeczności szkolnej należy wyróżnić wiele symptomów, które mogą wskazywać na istnienie problemów. Do najpoważniejszych, ale zarazem najłatwiej zauważalnych wskaźników występujących wśród uczniów należą:

- występowanie agresji słownej i fizycznej,
- problemy w nauce, brak motywacji do przyswajania nowej wiedzy, niskie potrzeby i aspiracje edukacyjne,
- opuszczanie godzin lekcyjnych bez usprawiedliwienia, wagary oraz spóźnienia na zajęcia lekcyjne,
- kłopoty w samodyscyplinie i czynnościach samoobsługowych,
- powiększająca się liczba dzieci z deficytami rozwojowymi, trudnościami dydaktycznymi,
- powiększająca się liczba uczniów z problemami rodzinnymi (tj. alkoholizm, zażywanie niedozwolonych substancji, hazard, bezrobocie, bieda) bądź tych, którzy funkcjonują w rodzinach zaburzonych (tj. rodziny niepełne, rodziny rozbite, rodziny wielodzietne, eurosieroctwo, sieroctwo, trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, przemoc w rodzinie)

Zadaniem szkoły jest prowadzenie ciągłej ewaluacji wskazanych zjawisk poprzez gromadzenie i przetrzymywanie dokumentacji badawczej, wywiadów wychowawczych oraz informacji na temat warunków społecznych i materialnych danej rodziny.

Zdajemy sobie również sprawę, że poza już wskazanymi czynnikami indywidualnymi i społecznymi na jakość życia oraz sukces edukacyjny szkoły mają wpływ poszczególne czynniki ryzyka tj.:

- kryzys autorytetów,
- dostępność środków psychoaktywnych,
- moda na spożywanie substancji zabronionych – narkotyki, dopalacze, leki, alkohol, nikotyna, itp.,
- brak wiedzy na temat szkodliwości zażywania substancji zakazanych oraz skutków ich przyjmowania,
- brak właściwych wzorców rodzinnych,
- naciski środowiska rówieśniczego na zachowania społecznie nieakceptowane,
- konflikty rówieśnicze i/lub środowisko, w którym zaburzone jest poczucie bezpieczeństwa,
- brak wsparcia, zainteresowania w rodzinie lub istnienie niewłaściwych wzorców rodzinnych,
- niekontrolowane przyswajanie wzorców czerpanych z mediów tj. telewizja, Internet,
- stres i niepowodzenia edukacyjne,
- brak zdolności do kompensowania stresu,

- brak nawyku aktywnego odpoczynku,
- zbyt duże obciążenie obowiązkami edukacyjnymi – mnogość „obowiązkowych” zajęć fakultatywnych,
- nieprzestrzeganie norm dotyczących higieny pracy i higieny osobistej, itp.

Proponowany przez nas Program Wychowawczo-Profilaktyczny składa się z wielu części, a każda z nich ma na celu zapobieganie pojawianiu się bądź ograniczenie występowania czynników ryzyka. Wychodzimy z założenia, że silna więź emocjonalna ucznia ze szkołą, a także nawiązanie współpracy i trwałej relacji pomiędzy pracownikami szkoły, a opiekunami uczniów, jest w stanie w znacznej mierze przeciwstawić się podobnym zagrożeniom. Wspólne działanie na polu rodzinnym i szkolnym może przynieść zamierzony efekt w momencie, gdy ustalono wspólne cele, a obie strony dialogu traktują się po partnersku.

Celem prowadzonych działań wychowawczo-profilaktycznych jest dostarczenie narzędzi, które wzmocnią poczynania szkoły, a w konsekwencji doprowadzą do osiągnięcia sukcesu na wybranym polu. Z tego powodu przedstawione działania zgodne są ze standardami kompetencji w procesie kształcenia w zakresie zdrowia publicznego, które zostały określone w 1999 roku przez Międzynarodową Organizację Zdrowia (WHO). Zapis informuje, że jednym z celów działalności jest praca ze społecznością i dla społeczności. W przypadku społeczności szkolnej należy do niej zaliczyć wszystkie jednostki, które mają swój wkład w procesie edukacyjnym tj. uczniowie, nauczyciele, wychowawcy, dyrekcja szkoły, pozostali pracownicy szkolni, rodzice, opiekunowie dzieci oraz organizacje lokalne. Wszystkie wymienione jednostki stanowią niezastąpione ogniwo w procesie edukacyjnym i z tego powodu zostały wcielone w działania prewencyjne proponowane szkole.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356) reguluje działania wychowawczo-profilaktyczne jakie powinny zostać spełnione przez każdą placówkę szkolną. Proponowane przez nas rozwiązania odwołują się do opisanej tam podstawy programowej oraz celów wychowawczych.

Istotne wymagania nałożone na szkołę a wynikające z w/w Rozporządzenia:

- Informują, że każdemu uczniowi powinno proponować się zindywidualizowane wspomaganie rozwoju, czyli taki który jest dostosowany do jego potrzeb i możliwości. Niezależnie czego dotyczą trudności, z którymi spotyka się uczeń (np. trudności w nauce, posiadanie niepełnosprawności fizycznej czy intelektualnej w stopniu lekkim) zajęcia powinny zostać dostosowane specjalnie do jego zdolności psychofizycznych oraz tempa uczenia się.

- Innym zakresem odpowiedzialności powierzonym szkole jest prowadzenie działań z zakresu doradztwa zawodowego, które przygotowują uczniów do wyboru zgodnego z ich możliwościami i aspiracjami kierunku kształcenia i przyszłego zawodu.
- W nowej podstawie programowej edukacja zdrowotna odgrywa znaczącą rolę. Kształtowanie postaw prozdrowotnych uczniów, dbanie o zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych osób, budowanie prawidłowych nawyków żywieniowych oraz postaw do aktywności fizycznej powinno stać się częścią profilaktyki.
- Nowa podstawa programowa kładzie duży nacisk na rozwijanie postaw obywatelskich, patriotycznych i społecznych u dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Celem placówek szkolnych jest rozbudzanie i/lub wzmacnianie tożsamości narodowej poprzez przybliżanie historii, tradycji lokalnych i narodowych oraz zachęcanie do aktywnego uczestnictwa w codziennym życiu społeczności lokalnej i środowisku szkolnym.

Wszystkie proponowane przez nas działania, poza oczywistą promowaną tam tematyką, mają również na celu ułatwienie uczniom nabywania umiejętności życia w społeczeństwie, dążą do socjalizacji jednostki. W związku z tym ich celem jest usprawnienie komunikacji, współpracy w grupie (również w środowiskach wirtualnych), ale również pozwalają na rozwijanie zdolności indywidualnej oraz zespołowej pracy czy organizacji i zarządzanie zespołami. Dzięki takiej różnorodności zajęć młodzi ludzie poza zdolnościami socjalizacyjnymi rozwijają również swoją kreatywność oraz przedsiębiorczość, co pozwala na wprowadzanie bardziej innowacyjnych rozwiązań w trakcie kształcenia młodych ludzi, które odpowiednie są do poziomu ich aktualnego rozwoju.

Bardziej innowacyjne działania zakładające pracę projektową uczniów, umożliwiają im większą ekspresję ich kreatywności oraz mają wpływ na zwiększenie samodzielności i odpowiedzialności wszystkich uczestników procesu, dzięki czemu będą mogli sami wpływać na kształtowanie procesu uczenia. Kierowanie własnym rozwojem zakłada zarówno pracę indywidualną jak i pracę grupową w zespole klasowym. Dzięki temu uczniowie mają możliwość odkrywania siebie i rozwijania zdolności socjalizacyjnych, w tym zdolność do komunikowania się, skutecznego przekazywania własnych myśli, słuchania, a nie jedynie słyszenia swoich rozmówców, efektywnego rozwiązywania sytuacji konfliktowych oraz radzenie sobie w sytuacjach trudnych. Metoda pracy projektowej, która może mieć charakter pracy indywidualnej lub zespołowej, pozwala nauczycielom na łączenie kilku zagadnień, a nawet przedmiotów szkolnych w jeden projekt. Dzięki takiemu rozwiązaniu praca uczniów będzie miała bardziej kompleksowy charakter, gdyż wymaga spojrzenia na dane zagadnienie pod wieloma aspektami. Nad pracą projektową ucznia bądź grupy uczniów czuwają z góry przypisani nauczyciele, a sam czas jego działania jest nieograniczony. Oznacza to, że projekt może trwać tydzień, miesiąc, a jeśli istnieje taka potrzeba to nawet cały rok.

Ponadto cele edukacyjne opisane w nowej podstawie programowej zakładają, że w szkole podstawowej będzie kładło się duży nacisk na integralny rozwój biologiczny, poznawczy, emocjonalny, społeczny oraz moralny uczniów. Dzięki odkrywaniu przez dziecko własnych możliwości oraz gromadzenie własnych doświadczeń

następuje proces jego wychowania. Młody człowiek podejmując się działania zawsze może liczyć na wsparcie swojego nauczyciela. Nauka będzie prowadzona poprzez wykonywanie prostych czynności, ciągłą praktykę oraz podejmowanie intelektualnych wyzwań.

W efekcie takiego wsparcia oraz zaspakajania swoich naturalnych potrzeb rozwojowych dziecko osiąga dojrzałość do podejmowania nauki na następujących po sobie etapach edukacyjnych.

Przedstawione przez nas propozycje tematyczne Programu Wychowawczo-Profilaktycznego zgodne są z wskazanymi celami programowymi oraz wiekiem młodych ludzi.

Obecnie proponujemy Państwu skorzystanie z poniżej wskazanych tematów. Kwestię wyboru pozostawiamy w Państwa gestii:

1. Budowanie pewności siebie i kształtowanie zaradności życiowej,
2. Budowanie świadomości i przynależności narodowej,
3. Samobójstwa i zachowania autoagresywne,
4. Wychowanie do wartości,
5. Społeczność szkolna – bezpieczeństwo w społeczności szkolnej i trudności w nawiązywaniu kontaktów rówieśniczych,
6. Cyberprzemoc,
7. Środki psychoaktywne,

Proponowane przez nas działania mają charakter wychowawczy i profilaktyczny. W celu lepszego przybliżenia i rozróżnienia tych działań opisujemy je poniżej:

Działalność wychowawcza – ma na celu kształtowanie osobowości młodego człowieka, jego postaw, zachowań oraz cech niezbędnych w życiu społecznym. Naszym celem jest przygotowanie ucznia do samodzielnego, poprawnego nawiązywania stosunków międzyludzkich, kształtowania długoterminowych relacji z innymi ludźmi, zachowania etycznego, moralnego i akceptowanego przez społeczność, w której żyje. Ważna jest świadomość oraz istnienie głębokich, skłaniających do refleksji wartości młodego człowieka.

Działalność wychowawcza polega na prowadzeniu działań z zakresu promocji zdrowia oraz wspomaganiu ucznia i wychowanka w jego rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości w sferze:

1. fizycznej – ukierunkowanej na zdobycie przez ucznia i wychowanka wiedzy i umiejętności, pozwalających na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowania zachowań prozdrowotnych;
2. psychicznej – ukierunkowanej na zbudowanie równowagi i harmonii psychicznej, ukształtowanie postaw sprzyjających wzmocnieniu zdrowia własnego i innych ludzi, kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi zdrowia, osiągnięcie właściwego stosunku do świata, poczucia siły, chęci do życia i witalności;

3. społecznej – ukierunkowanej na kształtowanie postawy otwartości w życiu społecznym, opartej na umiejętności samodzielnej analizy wzorów i norm społecznych oraz ćwiczeniu umiejętności wypełniania ról społecznych;
4. aksjologicznej – ukierunkowanej na zdobycie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w tym docenienie znaczenia zdrowia oraz poczucia sensu istnienia.

Działalność profilaktyczna – celem profilaktyki jest podjęcie szybkich i skutecznych działań przywracających zdrowie, ma ona również na celu hamowanie postępu i niwelowanie pojawiających się powikłań już istniejącej choroby. Działania profilaktyczne pozwalają stworzyć odpowiedni wzór zachowań społecznych, które przyczyniają się do obniżenia prawdopodobieństwa pojawienia się danego zjawiska. Naszym zadaniem jest dostarczanie silnych pozytywnych wzorców i przeżyć, wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, rozwijanie posiadanych przez nich zdolności oraz wspieranie ambitnych postaw.

Działania szkoły powinny obejmować trzy poziomy profilaktyki:

1. profilaktyka uniwersalna – pierwszy poziom – skierowana do wszystkich uczniów i nauczycieli. Jej celem jest budowanie zdrowych i trwałych relacji w obrębie szkolnej społeczności, m.in. poprzez szkolenie nauczycieli i innych pracowników w zakresie pedagogiczno-wychowawczym, ustalenie określonych zasad postępowania, niezgodę na przemoc, dbanie o dobre relacje, wzmacnianie odporności uczniów (np. poprzez warsztaty radzenia sobie ze stresem) i podnoszenie ich samooceny czy wyrażne wskazanie osoby, do której można udać się po pomoc;
2. profilaktyka selektywna – drugi poziom – działania skupione są na osobach z grupy zwiększonego ryzyka (np. uczniach z problemami zdrowotnymi, ekonomicznymi, rodzinnymi, z trudnościami w nauce). Zadaniem szkoły i pracowników jest określenie potrzeb i trudności uczniów z grupy ryzyka oraz wsparciu ich w przezwyciężeniu trudności, m.in. poprzez działania włączające ich do grupy rówieśniczej czy pomagające w nauce. Ważnym czynnikiem jest włączenie rodziców / opiekunów uczniów do pracy oraz wspólne rozwiązywanie napotykanym trudności;
3. profilaktyka wskazująca – trzeci poziom – działania skupiają się na osobach z grupy wysokiego ryzyka, tj. po próbie samobójczej. Profilaktyka wskazująca zawiera w swoich działaniach również te wynikające z działań drugiego poziomu. Pracownicy szkoły powinni w bardzo dyskretni i nieustannie obserwować ucznia, zapewnić mu opiekę szkolnego specjalisty oraz współpracować z rodzicami w zakresie zapewnienia mu stałej specjalistycznej opieki.

Misja i wizja szkoły

Misja szkoły:

Jesteśmy szkołą bezpieczną i przyjazną. Naszym celem jest indywidualny i wszechstronny rozwój uczniów oraz wyposażenie ich w wiedzę i umiejętności umożliwiające dalszą naukę, czy też aktywność zawodową. Kształtujemy właściwe postawy i zachowania umożliwiające wypełnianie ról społecznych. Nasza dewiza to: DOBRA SZKOŁA – ATRAKCYJNY ZAWÓD – PEWNA PRZYSZŁOŚĆ.

Wizja szkoły:

Jesteśmy drugim domem ucznia, w którym czuje się on bezpiecznie, staje się człowiekiem otwartym na dobro, piękno i potrzeby innych, zdolnym do samooceny, będącej podstawą jego rozwoju. Działania szkoły wspierają rodzice. Mamy optymalne warunki umożliwiające wszechstronny rozwój ucznia tak, by odnosił sukcesy edukacyjne i sportowe. W szkole panuje życzliwa atmosfera uwzględniająca indywidualne potrzeby i zdolności wychowanków oparta na kulturze osobistej, wzajemnym szacunku, pomocy i współdziałaniu wszystkich pracowników szkoły, uczniów, rodziców. Każdego dnia kształtujemy kompetencje uczniów w celu samodzielnego podejmowania przez nich zadań w życiu osobistym i społecznym.

Model absolwenta

1) absolwent to człowiek dobrze przygotowany do:

- a) pełnienia dalszych ról społecznych,
- b) przemyślanego wyboru stylu życia,
- c) selekcjonowania i porządkowania zdobytych informacji,
- d) określania swoich słabych i mocnych stron oraz pracy nad nimi,
- e) pielęgnowania właściwych relacji z innymi ludźmi;

2) absolwent szkoły odznacza się:

- a) otwartością na świat i drugiego człowieka,
- b) poczuciem własnej wartości oraz świadomością potrzeby ustawicznego poszerzania swojej wiedzy i doskonalenia umiejętności,
- c) umiejętnością planowania i organizowania swojej pracy,
- d) rozwojem swoich zainteresowań,
- e) zachowaniem zgodnym z zasadami współżycia społecznego,
- f) dbaniem o piękno języka ojczystego,
- g) poszanowaniem symboli i wartości narodowych, religijnych, rodzinnych,
- h) umiejętnością posługiwania się językami obcymi,

- i) umiejętnością posługiwania się najnowszymi technikami informacyjnymi;
- 3) absolwent jest:
- a) świadomy swoich praw i obowiązków,
 - b) samodzielny, odpowiedzialny, kreatywny, opanowany, asertywny, uczciwy,
 - c) wrażliwy na piękno otaczającego świata i zawsze gotowy zareagować na krzywdę innych ludzi,

Część: Budowanie pewności siebie i kształtowanie zaradności życiowej

Przepisy prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483);
2. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59; 949);
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i trybu udzielania zezwoleń na indywidualny program lub tok nauki oraz organizacji indywidualnego programu lub toku nauki (Dz.U. 2017 poz. 1569);
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (Dz.U. 2017 poz. 1580);
7. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526).

Wprowadzenie

Szkoła prowadzi szereg działań, mających na celu zachęcenie uczniów do podejmowania innej, alternatywnej w stosunku do biernej formy spędzania wolnego czasu tj. fakultatywne zajęcia sportowe, edukacyjne, spotkania z przedstawicielami środowisk lokalnych, itd. Celem zajęć jest poszerzenie uczniowskiej wiedzy, zainteresowań

oraz umożliwienie odnalezienia nowych pasji. Naszym uczniom proponujemy naukę poprzez aktywne uczestnictwo w życiu codziennym – mogą wykazać się oni poprzez samodzielne organizowanie wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych, itp., dla swoich kolegów i koleżanek ze szkoły lub okolic. Każde wydarzenie pozostaje pod nadzorem przypisanego nauczyciela, który wspiera działania młodych ludzi oraz ułatwia im odnalezienie się w nowej sytuacji.

Każde z prowadzonych przez nas działań ma za zadanie rozbudzić aspiracje życiowe uczniów oraz przeciwdziałać bierności społecznej. Dlatego też skupiamy się na motywowaniu młodych ludzi do nauki oraz staramy się tworzyć im środowisko umożliwiające osiąganie sukcesów w różnych dziedzinach. Dzięki temu uczniowie, którzy posiadają trudności w nauce na jakimś polu, będą mogli odszukiwać oraz pielęgnować umiejętności i predyspozycje, które posiadają w różnych dziedzinach życia. W tym celu skuteczne będzie prowadzenie różnorodnych działań fakultatywnych.

Kładziemy również duży nacisk na rozwijanie umiejętności społecznych i inteligencji emocjonalnej młodych ludzi. Okazuje się bowiem, że dynamicznie zmieniający się świat, a co za tym idzie warunki życia, sprzyjają wzrostowi ilości osób, które nie radzą sobie z gniewem, złością, żalem, depresją czy innymi trudnymi stanami emocjonalnymi, które dotyczą ich samych lub innych osób z ich otoczenia. Taka niezdolność do radzenia sobie z emocjonalnymi stanami dotyczy zarówno osób dorosłych jak i młodych ludzi, niezależnie od ich poziomu inteligencji intelektualnej. Faktem jest, że w prawidłowym, konstruktywnym radzeniu sobie z emocjami pomaga posiadanie inteligencji emocjonalnej, którą wszyscy mają w mniejszym bądź większym stopniu wykształconą. Rozwój IE zaczyna się już w środowisku domowym, a kontynuowany jest również w środowisku szkolnym. To właśnie ten okres tworzy nawyki emocjonalne, którymi większość ludzi będzie posługiwała się już do końca życia. Jeśli w rodzinie dziecka te umiejętności nie zostały przekazane, bądź zrobiono w to w sposób niewłaściwy (np. rodzina dziecka jest rodziną destruktywną, posiadającą wiele problemów również natury emocjonalnej, w której kwestia samopoczucia jest sprawą drugorzędną bądź w ogóle nieistotną), to większa odpowiedzialność spoczywa na pracownikach szkoły. Oznacza to, że szkoła nie jest obecnie odpowiedzialna jedynie za przekazywanie wiedzy, ale również za uczenie umiejętności dzięki, którym następuje rozwój inteligencji emocjonalnej. Osoby, które nie potrafią poradzić sobie z sferą emocjonalną mogą przejawiać mniejsze bądź większe problemy w skupieniu się na nauce czy pracy. Wykazują również mniej motywacji i wytrwałości w dążeniu do wyznaczonego celu, łatwiej poddają się przykrym emocjom i nie wiedzą w jaki sposób sobie z nimi radzić, nie umieją panować nad swoimi popędami i zdecydowanie częściej znajdują się w grupie osób podejmujących się zachowań ryzykownych bądź destruktywnych.

Poniższy Program Wychowawczo-Profilaktyczny przedstawia działania, które pomogą budować samoświadomość uczniów oraz zadbają, aby ich aspiracje życiowe były dojrzałe i racjonalne oraz zgodne z ich predyspozycjami personalnymi i zainteresowaniami. Dzięki odkryciu swoich umiejętności i skłonności uczniowie będą bardziej zorientowani na wyznaczony przez siebie cel i pewniej ku niemu zmierzali.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Budowanie pewności siebie i kształtowanie zaradności życiowej” ma na celu:

1. Budowanie świadomości samego siebie i realnych aspiracji życiowych:
 - kształtowanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych,
 - rozumienie znaczenia i roli ubioru (odpowiedniego do okazji i miejsca),
 - poszerzanie horyzontów, uświadamianie mnogości ścieżek życiowych,
 - poszerzanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania.
2. Budowanie pewności siebie:
 - uświadamianie zagadnienia pewności siebie,
 - techniki budowania pewności siebie,
 - odkrywanie własnej osobowości,
 - rozwijanie zainteresowań,
 - odnajdywanie swoich mocnych stron.
3. budowanie zaradności życiowej:
 - organizacja warsztatów,
 - angażowanie uczniów w organizację wydarzeń, imprez etc.
 - organizacja wyjazdów, wycieczek, „zielonych szkół”.

Cele szczegółowe:

- tworzenie pozytywnej i bezpiecznej atmosfery w klasie i szkole,
- uczenie asertywności,
- zaznajamianie uczniów z pojęciem tolerancji,
- uczenie podejmowania właściwych decyzji,
- uczenie sposobów radzenia sobie z sytuacjami trudnymi, stresowymi,
- wskazywanie pozytywnych wzorców zachowań,
- wzmacnianie poczucia własnej wartości,
- poznawanie swoich predyspozycji oraz ich rozwijanie.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Integracja zespołów klasowych oraz społeczności szkolnej.	- o zajęcia integracyjne dla klas pierwszych na początku roku szkolnego - o uczenie współodpowiedzialności za swoich kolegów i koleżanki z klasy i ze szkoły, wzmacnianie poczucia solidarności – nauczyciele respektują ustanowione w szkole zasady i konsekwentnie wyciągają konsekwencje w sytuacji, gdy nie są one przestrzegane. Nauczyciele nie pochwalają typowego „donosicielstwa”, jednak nie bagatelizują zgłaszanych sytuacji. Podczas zajęć uczniowie tworzą własne klasowe zasady, według których chcą pracować (reguły muszą zostać zaakceptowane przez każdego ucznia z osobna oraz nauczyciela, można negocjować poszczególne punkty regulaminu) tj. podczas zajęć nie używamy telefonu komórkowego, nie przerywamy innym mówiącym, szanujemy cudzą prywatność, mamy prawo wyjść do toalety kiedy zaistnieje taka konieczność, nie podnosimy głosu, itp. Ważne, aby zasady były tworzone wspólnie przez uczniów i nauczycieli oraz dawały tym pierwszym poczucie, że nawiązują oni partnerską, otwartą relację ze swoim nauczycielem - o wspólne wyjścia poza teren szkoły - o „poznajmy się” – zajęcia podczas, których uczniowie dzielą się własnymi pasjami, zainteresowaniami ze swoimi rówieśnikami.	– wychowawcy klas, – pedagog szkolny – nauczyciele – wychowania fizycznego	IX – X 2017 IX –VI 2017	– uczniowie klas I – uczniowie klas I - IV
1. Poznanie siebie oraz skupienie się na odkrywaniu	o zajęcia których celem jest samopoznanie i budowanie własnej wartości w szczególności: wychowanie	– zespół ds. doradztwa	– IX –VI	– uczniowie klas I - IV

własnych zdolności oraz aspiracji życiowych. 2. Praca nad adekwatnym poczuciem własnej wartości.	fizyczne, godziny wychowawcze, zajęcia z doradcą zawodowym – określanie predyspozycji zawodowych ○ działania podejmowane w ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery pod hasłem „Ja na rynku pracy – moje talenty i umiejętności” skupiają się na poznaniu własnych możliwości i mocnych stron, które młody człowiek będzie mógł wykorzystać w poszukiwaniu pracy: konferencja „Uczeń uczniowi mistrzem”, spotkanie z lokalnymi przedsiębiorcami pt. „Moja inspiracja”, warsztaty z doradcą zawodowym „Ja na rynku pracy” ○ zajęcia z zakresu asertywnego zachowania się, w ramach godzin z wychowawcą zajęcia z zakresu komunikacji w ramach zajęć z pedagogiem ○ Nocne igraszki z nauką” – cykliczna impreza szkolna, aktywizująca całą społeczność szkolną. ○ „Otrzęsiny klas I” ○ Finał „Profilaktycznej siłowni” ○ maj – miesiąc poświęcony kształtowaniu postaw i wartości sprzyjających rozwojowi poczucia własnej wartości wśród społeczności szkolnej, szkolna akcja edukacyjna realizowana przez klasę II TIK ○ Lekcje kształtujące postawę tolerancji wobec drugiej osoby realizowane w ramach godzin z wychowawcą nap. „Inny nie znaczy gorszy ○ luty – miesiąc poświęcony kształtowaniu kultury osobistej i szacunku dla innych ludzi, szkolna akcja edukacyjna realizowana przez klasę III TuiSEO ○ lekcja pt. „Odpowiedzialność w życiu człowieka” – w ramach zajęć z pedagogiem.	zawodowego – wychowawcy klas – pedagog – nauczyciele	– cały rok szkolny	
--	---	---	---------------------------	--

1. Podnoszenie poziomu kompetencji społecznych.	- o praca indywidualna i grupowa na zajęciach w szczególności wiedzy o społeczeństwie, historii, przedsiębiorczości, zarządzania firmą i innych zajęciach edukacyjnych - o pedagog prowadzi zajęcia, które pomogą pozytywnie wpłynąć na poziom inteligencji emocjonalnej uczniów np. gry polegający na określeniu co dany gest, mimika, spojrzenie, czy kombinacja tych elementów mogła oznaczać. Uczniowie zapoznają się z terminem empatia oraz rozumieją różnicę pomiędzy empatią, a syntonią, altruizmem, litością czy miłością; - o projekt rewitalizacji patio „Szkolne patio dla uczniów, przez uczniów w liczbach”	– wychowawcy, – pedagog, – M. Krywko, M. Trusewicz-Żakiewicz, E. Asanowicz	– X 2017 – V 2018	– Uczniowie I-III
1. Nauka opanowania stresu bądź wykorzystania sytuacji stresowych na swoją korzyść. 2. Umiejętne rozwiązywanie konfliktów i reagowanie w sytuacjach trudnych.	- o ćwiczenia indywidualne i grupowe, - o zajęcia plastyczne/ techniczne, - o e-lekcje, - o warsztaty konstruktywnego radzenia sobie ze stresem - o konsultacje ze specjalistami uczniów znajdujących się w trudnych sytuacjach konfliktowych i trudnych sytuacjach życiowych - o Szkolny Zespół ds. Mediacji i Sytuacji Kryzysowych - uczniowie ćwiczą i omawiają zachowanie się w różnych trudnych, konfliktowych sytuacjach	– przedstawiciele PPP w Giżycku	– III – IV 2018	– Uczniowie kl. IV

1. Kształtowanie postawy życiowej w społeczeństwie lokalnym. 2. Budowanie zaradności życiowej. 3. Nauka samodzielnego podejmowania aktywności/ inicjatywy. 4. Rozwijanie uczniowskich zainteresowań.	- o lekcje wychowawcze, - o praca projektowa. - o realizacja miesiąca wartości i postaw – luty 2018 (Kultura osobista, szacunek dla innych ludzi). Uczniowie kl. III TUiSEO przygotowują szereg działań związanych z tym tematem. - o realizacja przez uczniów klasy III TUiSEO projektu społecznego „Zwolnieni z teorii” - o Szkolne działania zespołów przedmiotowych (zawodowych) związane z realizację „tygodni zowodów”. Zaproszenie do szkoły przedstawicieli wybranych zawodów, w ramach akcji OTK - „Moja inspiracja” (X 2017). - o warsztaty z doradcą zawodowym („Ja na rynku pracy”), - o przedmioty zawodowe – lekcje mające na celu naukę planowania prac, organizacji. - o e-lekcja Akademii Aktywnej Edukacji pt. „Doradztwo zawodowe” - o organizacje oraz instytucje działające na terenie szkoły oraz w jej obrębie oraz aktywności (np. Bractwo Chodzickie ZHP/organizacje sportowe/działające na rzecz ochrony zieleni/zabytków/przyrody, kluby czytelnicze, młodzieżowe), które bezpośrednio wpływają na działalność szkoły (np. praca w samorządzie uczniowskim, Młodzieżowe Miniprzedsiębiorstwo „Zośka”). - o projekt rewitalizacji patio „Szkolne patio dla uczniów, przez uczniów w liczbach”	– wychowawcy – pedagog szkolny – M. Krywko, M. Trusewicz-Żakiewicz, E. Asanowicz	– X 2017 – V 2018	– Uczniowie
--	--	--	------------------------------	--------------------

1. Podnoszenie kwalifikacji pracowników szkoły.	o szkoleniowe rady pedagogiczne Coaching w szkole, rozwój , satysfakcja i skuteczność w procesie edukacyjno-wychowawczym			Nauczyciele i wychowawcy
2. Nawiązywanie i/lub utrzymywanie odpowiednich relacji i zaangażowania rodziców/opiekunów uczniów.	o kursy, treningi, warsztaty, o książki, materiały szkoleniowe, ulotki, o badania ankietowe.			
3. Prowadzenie ewaluacji.				
1. Pedagogizacja rodziców/opiekunów dzieci.	o spotkania z wychowawcą	—	—	— Rodzice/opiekunowie uczniów
2. Spotkania z wychowawcą oraz utrzymywanie stałej i poprawnej relacji na linii nauczyciele-rodzice/opiekunowie dzieci.	o pogadanki			
3. Zaangażowanie rodziców w działalność szkolną.	o warsztaty dla rodziców „Szkoła dla rodziców” o stały kontakt z wychowawcą o rodzice/opiekunowie angażują się w działania realizowane przez szkołę tj. akademie i uroczystości szkolne, konkursy, wydarzenia, imprezy klasowe i szkolne, wyjscia, wyjazdy, itp. oraz w opracowywanie i opiniowanie dokumentacji szkolnej o porady i konsultacje dla rodziców uczniów, którzy wykazują trudności w nauce o spotkania z rodzicami/opiekunami uczniów dotyczące sytuacji bytowej i rodzinnej uczniów			
1. Nawiązanie współpracy z organizacjami, instytucjami, osobami fizycznymi nie związanymi bezpośrednio ze szkołą.	o spotkania za specjalistami danej tematyki, o nawiązanie współpracy w zakresie realizacji omawianych działań profilaktycznych z: — Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, — z ośrodkami kulturalnymi w swojej miejscowości, — rodzicami/ opiekunami prawnymi uczniów, — instytucjami i organizacjami edukacyjnymi,	—	—	— Dyrekcja szkoły

	– osobami fizycznymi, – służbami porządku publicznego. ○ szkolenie.			

Część: Budowanie świadomości i przynależności narodowej

Przepisy prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483);
2. Ustawa z dnia 7 września 1991 r., o Systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949);
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 r. poz. 356);
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz.U. 2014 r. poz. 263);
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych (Dz.U. 1992 r. nr 36 poz. 155 z późn. zm);
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wspomagania nauczania języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej i innych przedmiotów nauczanych w języku polskim wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą oraz dzieci pracowników migrujących (Dz.U. 2017 r. poz. 1042);
8. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. 2015 r. poz. 1214);
9. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2016 r. poz. 1817, 1948, z 2017 r. poz. 60, 573).

Wprowadzenie

Budowanie świadomości przynależności narodowej oraz kształtowanie postaw patriotycznych służy nabywaniu identyfikacji z narodem i kulturą, które z kolei przygotowują do życia w danym społeczeństwie. Wychowanie w młodych ludziach odpowiedniej, patriotycznej postawy wymaga czasu i konsekwentnych, ciągłych starań. Z tego powodu działalność dydaktyczno-wychowawcza jest niezbędna w codziennym życiu młodego człowieka a równocześnie jest obowiązkiem spoczywającym na barkach nauczycieli, bez względu na ich wiarę czy preferencje polityczne. O tym, że powinnością pedagogów szkolnych jest przekazywanie i kształtowanie patriotycznych postaw dzieci i młodzieży szkolnej, mówi również **Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 59, 949)**:

„Oświata w Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wspólne dobro całego społeczeństwa; kieruje się zasadami zawartymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także wskazaniemi zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Konwencji o Prawach Dziecka. Nauczanie i wychowanie – respektując chrześcijański system wartości – za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki. Kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości Ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności”.

W tym miejscu stosowne jest również odwołać się do najważniejszego prawnego aktu obowiązującego w Polsce, **Konstytucji Rzeczypospolitej**. Już w preambule ustawy zasadniczej czytamy:

„my Naród Polski – wszyscy obywatele Rzeczypospolitej, zarówno wierzący w Boga będącego źródłem prawdy, sprawiedliwości, dobra i piękna, jak i nie podzielający tej wiary, a te uniwersalne wartości wywodzący z innych źródeł, równi w prawach i w powinnościach wobec dobra wspólnego – Polski, wdzięczni naszym przodkom za ich pracę, za walkę o niepodległość okupioną ogromnymi ofiarami, za kulturę zakorzenioną w chrześcijańskim dziedzictwie Narodu i ogólnoludzkich wartościach, nawiązując do najlepszych tradycji Pierwszej i Drugiej Rzeczypospolitej, zobowiązani, by przekazać przyszłym pokoleniom wszystko, co cenne z ponadtysiącletniego dorobku...”

Patriotyzm objawia się w przywiązaniu i okazywaniu szacunku do swojej ojczyzny, ziemi pochodzenia, rodzinnych stron, języka, swoich przodków, znajomych obyczajów, kultury narodowej oraz ludzi i wartości, które sobą reprezentują. Patriotyzm przejawia się również w solidarności z własnym narodem i lokalną społecznością. W celu kształtowania prawidłowego i skutecznego wychowania patriotycznego ważne jest, aby pamiętać o jego wielopoziomowości i wszechstronności. Jedynie mając to na uwadze można doprowadzić do harmonijnego rozwoju swojego podopiecznego.

Kształtowanie postawy patriotycznej w młodych ludziach jest obowiązkiem spoczywającym na ich opiekunach, zarówno tych prawnych, faktycznych jak i tych, którzy spędzają z uczniami czas tj. wychowawcy i nauczyciele szkolni. To właśnie na pracownikach szkoły spoczywa bardzo duża odpowiedzialność. To oni bowiem każdego roku starają się kształtować umysły młodych ludzi, kolejnych roczników, które wypełniają korytarze ich szkoły.

Kształtowanie patriotyzmu jest zadaniem, które należy podjąć już od najmłodszych lat życia dziecka. Młody człowiek z początku nie będzie w stanie pojąć terminów, z którymi się spotka, nie powinno to nas jednak zniechęcać. Z czasem zdolności abstrakcyjnego myślenia dziecka zwiększą się i zacznie ono pojmować coraz bardziej skomplikowane formy przekazu.

Ciągły rozwój zdolności poznawczych dziecka implikuje konieczność pamiętania o tym, aby przekazywana mu wiedza była dostosowana do jego aktualnych zdolności intelektualnych i emocjonalnych. Sposoby jakie wybierze nauczyciel, aby uczyć swoich podopiecznych, ograniczone powinny być jedynie jego pomysłowością i zaangażowaniem w pracę. Już w grupie najmłodszych dzieci warto kształtować uczucia, z których po latach zrodzić się powinien prawdziwy patriotyzm. Sposobów na osiągnięcie tego jest bardzo wiele. Problematykę patriotyczną przybliżą młodemu człowiekowi wizualne symbole i znaki. Prowadząc takie zajęcia należy pamiętać o odpowiedniej postawie samego nauczyciela, o okazywaniu należnego szacunku oraz emocji do symboli narodowych. Już samo takie zachowanie jest wskazówką jak powinien zachowywać się uczeń w kontaktach z prezentowanymi symbolami. W celu utrwalenia takiego sposobu odczuwania warto wykorzystać dziecięcą ciekawość oraz stałą gotowość do poznawania i przeżywania. Zajęcia mogą mieć charakter muzyczny, formę plastyczną, czy teatralną. Ważne jest aby w wykonywanie angażować jak największą ilość zmysłów. Tylko takie działania mogą przynieść zamierzony efekt.

Prowadzone działania mają na celu przygotowanie młodych ludzi do pomyślnego i płynnego wejście w dorosłe życie. Oznacza to, że szkoła przygotowuje do pełnienia szeregu ról społecznych z jakimi mogą spotkać się uczniowie. Poprzez wszechstronne rozwijanie ich zdolności oraz zapewnienie troski o ich postawę moralną i obywatelską rozumieć należy: kształceniu w uczniach krytycznego myślenia, ukierunkowanego na poszukiwanie prawdy, piękna i dobra w otaczającym świecie. Nauczyciele starają się również pogłębić w swoich podopiecznych ciekawość poznawczą i chęć do ustalania i sięgania po coraz bardziej ambitniejsze cele. Szkoła stara się nauczać tych wszystkich zasad zgodnie normami i wartościami istotnymi i krzewionymi w Polsce.

Krzewienie i rozwijanie postawy patriotycznej i poczucia przynależności narodowej jest nieodłącznym zadaniem stawianym przed szkołami. Poniższy Program Wychowawczo-Profilaktyczny kształtuje i utrwała zachowania i postawy o charakterze patriotycznym u dzieci i młodzieży w wieku szkolnym.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Prezentowana część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Budowanie świadomości i przynależności narodowej” ma na celu:

- kształtowanie świadomości obywatelskiej,
- kształtowanie patriotyzmu lokalnego,
- rozwijanie postaw prospołecznych oraz dbanie o wspólne dobro,
- pielęgnowanie postaw patriotycznych,
- zachęcanie do aktywnego udziału w życiu rodzinnym, społeczności szkolnej, lokalnej i państwowej,
- dbałość o używanie poprawnej polszczyzny,
- wykazywanie szacunku do symboli narodowych i lokalnych tj. hymn kraju, godło, flaga oraz dbanie o krzewienie innych symboli, wartości i tradycji narodowych,
- pielęgnowanie tradycji narodowych,
- uczenie wykazywania właściwej postawy podczas obchodów państwowych i szkolnych,
- poszerzanie wiedzy o historii miasta, regionu, jego kulturze i sztuce itp.

Pamiętajmy, że nikt nie rodzi się patriotą. Przekazywanie treści patriotycznych jest zadaniem i obowiązkiem stawianym przed każdym nauczycielem, bez względu na jego prywatne przekonania polityczne czy wiarę.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Diagnoza preferowanych przez uczniów wartości.	- o badanie ewaluacyjne Raport 2016/17 (przeprowadzenie badań ankietowych diagnozujących posiadane wartości i postawy patriotyczne u członków społeczności szkolnej – uczniowie, nauczyciele, wychowawcy, rodzice/ opiekunowie uczniów. Ministerstwo Edukacji Narodowej ustanowiło „wychowanie do wartości” jako jeden z trzech priorytetów na rok szkolny 2016/2017) - o omówienie otrzymanych wyników, - o opracowanie działań profilaktycznych i wychowawczych, - o przeprowadzenie ponownej ewaluacji. - o Rada Pedagogiczna przy współpracy z Radą Rodziców tworzy propozycję działań wychowawczo-profilaktycznych mających na celu wspieranie postawy patriotycznej u dzieci i młodzieży szkolnej, podjęcie działań interwencyjnych mających na celu zmianę aktualnego, niekorzystnego stanu wyznawanych wartości, itp. i/lub j.w.; - o przeprowadzenie ponownej ewaluacji po około roku czasu od podjęcia działań wychowawczo-profilaktycznych.			– Cała społeczność szkolna

1. Kształtowanie osobowości ucznia.	○ godziny wychowawcze, ○ e-lekcje, ○ „spotkania w kulturą”. - uczenie uczniów wrażliwości dzięki prowadzeniu zajęć mających związek z kulturą i sztuką. Organizowanie wyjść na wydarzenia kulturalne tj. wyjścia do teatru, muzeum, filharmonii, pokazy sztuki itp., ○ realizacja szkolnego projektu upowszechniania i promowania czytelnictwa w ramach Ogólnopolskiego projektu czytelniczego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa” ○ prowadzenie artystycznych, technicznych, polonistycznych na świeżym powietrzu. Zajęcia artystyczne: próba odtworzenia otaczającego uczniów krajobrazu, nakłanianie uczniów do własnej twórczości, uwalniania swojej ekspresji; ○ realizacja akcji „Miesiąc wartości i postaw”	—	—	— Uczniowie

1. Uświadamianie istoty przynależności do narodu.	- o debata, - o godzina wychowawcza, - o broszury informacyjne, - o plakaty, postery – wystawy IPN - o akcje o charakterze patriotyczne: „Zapal światelko wolności”, „Żołnierze wyklęci” - o obchody świąt narodowych - o udział uczniów miejskich uroczystościach o charakterze patriotycznym	–	–	– Uczniowie
1. Budowanie więzi kulturowo-etnicznej. 2. Promowanie społeczności lokalnej.	- o zajęcia edukacyjne z zakresu jęz. Polskiego, historii i wojsk - o wystawy IPN - o obchodzenie w szkole uroczystości tj.: Dzień Edukacji Narodowej, Święto Niepodległości, Święto Szkoły, Nocne Igraszki z Nauką, Mikołajki, Jasełka i Wigilie klasowe, Święto Konstytucji 3 Maja i inne uroczystości upamiętniające ludzi będących wzorami do naśladowania. - o Szkolny Projekt Upowszechniania i Promowania Czytelnictwa realizowany w ramach Ogólnopolskiego Projektu Czytelniczego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa” skierowany do klas maturalnych „Bohaterowie naszych lektur” - o udział uczniów w emisji polskich filmów historycznych, przeznaczone dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. - o Poznanie charakteru i znaczenia działalności Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (PTTK). W ramach działalności SKKT PTTK „Bractwo Chodzikowe”. - o Zachęcanie uczniów do aktywnego uczestnictwa w konkursach	–	–	– Uczniowie

	lokalnych, wojewódzkich i krajowych z tematów związanych z poprawną polszczyzną oraz historią naszego kraju, konkursach krasomówczych i recytatorskich.			
1. Poznanie historii lokalnej społeczności.	- o sporządzenie mapy topograficznej, - o wycieczki po muzeach, - o wycieczki do miejsc związanych z legendami lokalnymi lub miejskimi, - o spotkania uczniów z lokalnymi przedsiębiorcami - spotkanie „Moja inspiracja” organizowane w ramach OTK - o angażowanie młodych ludzi w pracę samorządu szkolnego i inne formy aktywności działających w środowisku lokalnym np. Młodzieżowa Rada Miasta harcerstwo i inne; - o zapoznanie uczniów z dorobkiem kulturowym regionu i jego wpływom na kraj w ramach Szkolnego Projekt Upowszechniania i Promowania Czytelnictwa realizowanego w ramach Ogólnopolskiego Projektu Czytelniczego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa” skierowanego do klas pierwszych... („Ja i mój region”)	—	—	— Uczniowie

1. Nawiązanie stałej współpracy z rodzicami/ opiekunami uczniów.	○ warsztaty dla rodziców „Szkoła rodziców” ○ broszury informacyjne, ○ spotkania z rodzicami / opiekunami uczniów, ○ nawiązanie współpracy z instytucjami, organizacjami zewnętrznymi oraz z lokalnymi ośrodkami kultury.	–	–	– Nauczyciele i wychowawcy

1. Angażowanie rodziców / opiekunów dzieci i młodzieży szkolnej w pracę na rzecz szkoły.	- o kontakt z nauczycielami, wychowawcami klas, - o spotkania z pedagogiem szkolnym. - o wspólna organizacja Studniówki - o zachęcenie rodziców / opiekunów uczniów do czynnego udziału w życiu szkoły, uczestnictwie w uroczystościach patriotycznych i szkolnych oraz wyjściach kulturalnych – nauczyciele informują dorosłych o planowanych wydarzeniach podczas spotkania z rodzicami, bądź za pośrednictwem Systemu Librus	–	–	– Rodzice/ opiekunowie uczniów
2. Pedagogizacja dorosłych na temat konieczności kształtowania prawidłowych postaw w młodych ludziach.				

Część: Samobójstwa i zachowania autoagresywne

Przepisy prawne

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949);
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
4. Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. 2017 r. poz. 149, 60);
5. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz.U. 2015 r. poz. 1916);
6. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2017 r. poz. 882);
7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2016 r. poz. 487);
8. Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. 2017 r. poz. 957);
9. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 r. nr 6 poz. 69);
10. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2015 r. poz. 1390);
11. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. 2011 r. nr 209 poz. 1245);
12. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2017 r. poz. 783, 1458);
13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie realizacji Rządowego programu wspomagania w latach 2015–2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach – „Bezpieczna+” (Dz.U. 2015 r. poz. 972

Wprowadzenie

Badania Multisite Intervention Study on Suicidal Behaviours 2002) dowodzą, że samobójstwa są trzecią, po wypadkach i nowotworach, przyczyną zgonów u młodych ludzi. Co więcej, dane WHO wskazują, że liczba skutecznych samobójstw popełnianych przez osoby młode w Stanach Zjednoczonych Ameryki oraz krajach europejskich ma tendencje wzrostową. Taka samą tendencję obserwuje się również w Polsce na przestrzeni całej populacji - w corocznych raportach (od lat 90. XX wieku) Komendy Głównej Policji odnotowuje się stopniowy wzrost liczby popełnianych samobójstw na terenie Polski oraz jeszcze większy wzrost liczby udaremnionych prób samobójczych. Obecne statystyki plasują nasz kraj na średniej pozycji wśród innych państw świata (dane WHO), przy niepokojącej statystyce 15 samobójstw na dobę. Jak wynika z pogłębionych badań samobójstwo dotyka bezpośrednio nie tylko osobę dokonującą tegoż aktu, ale również od 6 do 20 osób z jego otoczenia. Dla porównania na świecie co 17 minut ktoś umiera w wyniku dokonanego samobójstwa.

Wiele prowadzonych badań stara się wskazać czynniki, które mogłyby przyczyniać się do wzrostu prawdopodobieństwa dopuszczenia się samobójstwa, np.: płeć, pochodzenie społeczne, poziom wykształcenia, miejsce zamieszkania, stan cywilny, pora roku, klimat, dzień tygodnia czy cykl dobowy. Według A. Kępińskiego (1977) potencjalnym samobójcą może być niemal każdy. Okazuje się bowiem, iż samobójcy to w 95% ludzie normalni, może jedynie bardziej wrażliwi, słabsi od reszty społeczeństwa. Dzieje się tak, gdyż człowiek jako istota autorefleksyjna zadaje sobie pytania na temat celu i znaczenia własnej egzystencji. Normalnym jest więc, że pojawiają się dylematy czy warto czy nie warto żyć.

W związku z istniejącym problemem i pojawieniu się tendencji wzrostowych zjawiska, w 1999 roku Światowa Organizacja Zdrowia zainicjowała globalny program SUPRE (Suicide Prevention), którego celem jest zapobieganie samobójstwom. Dwa lata później opracowano zestaw narzędzi i procesów badawczych, które realizowane są do tej pory na arenie międzynarodowej.

Próby samobójcze oraz samobójstwa dokonane, są nagłaśniane przez media, w szczególności jeśli dotyczą one dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Takie zdarzenia stają się również impulsem do prowadzenia bardziej ukierunkowanych działań w celu diagnostyki stanów depresyjnych oraz wpajaniu młodym ludzi umiejętności, które promują zdrowie psychiczne oraz umożliwiają samodzielne radzenie sobie w pojawiających się sytuacjach problemowych.

Aby tego dokonać, potrzebne jest prowadzenie zajęć równoległych, doksztalających rodziców / prawnych opiekunów oraz nauczycieli i wychowawców szkolnych. Bez posiadania przez nich kompleksowej wiedzy oraz przy braku zdolności prawidłowego reagowania w sytuacjach kryzysowych, zapobieganie takim sytuacjom oraz interweniowanie w momencie gdy wystąpią, jest niezwykle trudne. Z tego powodu konieczne jest prowadzenie stałej i systematycznej edukacji również dla dorosłych w temacie depresji oraz samobójstw. Ważne jest posiadanie świadomości, że pojedyncze zajęcia dotyczące tematyki samobójstw, niepowiązane z działaniami profilaktycznymi, mogą odnieść przeciwny skutek od zamierzonego. Dla uczniów, którzy znajdują się w sytuacji

kryzysowej, prowadzenie pojedynczych zajęć może okazać się niejako reklamą samobójstwa, gdyż pokazuje w jaki sposób najszybciej i najłatwiej „uporać się” z posiadany problem. Tak samo ukazywanie samobójstwa jako reakcji na stres czy przedstawianie mechanizmów psychologicznych tłumaczące takie zachowanie, jest nieodpowiednie. Złym pomysłem jest również przedstawianie samobójstwa jako czynu heroicznego – w mediach społecznościowych często można spotkać się ze stwierdzeniem, że jedynie osoby odważne, pewne swego popełniają samobójstwo. Zadaniem wszystkich wychowawców jest nieustanne walczenie z takim postrzeganiem jakichkolwiek sytuacji destruktywnych. Nieodpowiednim pomysłem jest również prezentowanie wszelkich materiałów audiowizualnych dotyczących samobójstw (filmów, artykułów prasowych, zdjęć), poprzez które uczniowie mogą utożsamić się z tragicznymi ofiarami i chcieć je naśladować. Tak samo może zadziałać spotkanie

z rówieśnikami, idolami, celebrytami, którzy próbowali popełnić lub popełnili samobójstwo – zgodnie z tzw. efektem Wertera. W celu lepszego zrozumienia czym jest samobójstwo oraz zachowania autoagresywne oraz czym są spowodowane takie zachowania, konieczne jest zapoznanie się z podstawową terminologią i specyfiką omawianych zjawisk. Tylko dzięki temu można wnikliwiej zrozumieć osobę, która podejmuje się bądź zamierza podjąć taki czyn. Ułatwi to dobrać działania wychowawczo-profilaktyczne odpowiednie do konkretnego przypadku.

Samobójstwa czyli inaczej zamachy samobójcze dzielą się na dwie grupy:

- **samobójstwa dokonane**, których rezultatem jest odebranie sobie życia,
- **samobójstwa niedokonane** (inaczej **usiłowane**), które nie zakończyły się odebraniem życia przez daną osobę, bądź wystąpiły inne okoliczności na skutek, których osoba została odratowana. Do tej grupy zalicza się tzn. **próby samobójcze**. Mają one swoją specyfikę gdyż częściej dokonywane przez młodych ludzi (przed 40 rokiem życia), w większości kobiety. Ich specyficznym aspektem jest to, że zazwyczaj są one przejawem wołania o pomoc, bądź uzyskania przywilejów środowiskowych, czy zwrócenia uwagi otoczenia na przeżywane przez siebie problemu (mogą być forma protestu bądź szantażu). Czasem zdarza się jednak, że odgrywane, demonstracyjne próby samobójcze kończą się niezamierzonym samobójstwem.

Przyczyn myśli i zachowań o charakterze samobójczym należy upatrywać w czterech źródłach:

1. **samobójstwa stanowiące ucieczkę** – osoba nie radzi sobie ze swoją obecną sytuacją życiową, uważa swój przypadek za beznadziejny, bez przyszłości, nie potrafi tolerować aktualnej sytuacji życiowej. Dominującymi uczuciami samobójców są poczucie winy, strachu, lęku i wstydu;
2. **samobójstwa agresywne**, których celem jest wywołanie u drugiej osoby poczucia żalu, wyrzutów sumienia, skruchy. Najczęściej są spowodowane chęcią zemsty na drugiej osobie;
3. **samobójstwa polegające na poświęceniu siebie wyższej idei**, wyznawanych zasad, przekonań tj. kodeks honorowy, zasady poszczególnych grup społecznych, pobudki religijne;

4. **samobójstwa o charakterze przypadkowym** – dotyczą jedynie zachowań, które pojawiają się w sytuacji uczestnictwa w jakimś zachowaniu, akcji, grze, w których ryzyko utraty życia jest oznaką odwagi.

W 1983 Holyst wyróżnił cztery etapy pojawiającego się zachowania suicydalnego:

- samobójstwo wyobrażone, czyli uświadomienie sobie możliwości rozwiązania swoich problemów życiowych za pomocą aktu samobójczego. Jak już wcześniej zostało wspomniane, aż 95% badanych osób przyznaje się do posiadania takich myśli, jest to zachowanie normalne, gdyż większość zdecydowanie je odrzuca. Nie należy go jednak lekceważyć, takie myśli powinny zwiększyć czujności.
- samobójstwa upragnione jest to zjawisko pojawiające się w formie natrętnych myśli, które nie ustępują, nabierają charakteru celowego, upragnionego. Większość osób odrzuca takie myśli odnajdując inne rozwiązania swoich problemów. Zdarza się jednak, że jednostki idą w ich stronę, wtedy mamy do czynienia z zachowaniami autodestrukcyjnymi;
- samobójstwo usiłowane, ich celem jest pozabawienie życia bądź demonstracyjne poinformowania swojego otoczenia o przeżywanym kryzysie. Na tym etapie samobójstwo nie dochodzi do skutku
- samobójstwo dokonane, czyli akt kończący się śmiercią.

Młodzież zastanawiająca się nad podjęciem takiego kroku nierzadko zachowuje się w określony sposób, dlatego też to właśnie to zachowanie należy uznać za specyficzny sygnał informujący o ich nieszczęściu. Dlatego bardzo ważne jest, aby nigdy nie lekceważyć symptomów bądź nie obiecywać młodzieży dotrzymania ich sekretu w sytuacji, gdy takie zjawisko zostanie potwierdzone.

Motywy prób samobójczych (ogółem) należy podzielić na:

- motywy pośrednie (prawdziwe, głębokie, często nieświadome, dlatego trudne do identyfikacji, jedynie hipotetyczne),
- motywy bezpośrednie (powierzchowne, uświadomione).

Wśród najczęściej spotykanych **czynników ryzyka** należy wyróżnić:

- wcześniejsze próby samobójcze – 4/5 osób, które popełniły samobójstwo, dokonało przynajmniej jednej takiej próby wcześniej;
- izolacja od ludzi, poczucie osamotnienia, bezradności, beznadziejności;
- zmiana osobowości, okazywanie drażliwości, pesymizmu, przygnębienia lub apatii;
- wyrządzanie sobie krzywdy np. samookaleczanie się, głodzenie, zadawanie bólu;

- większości aktów samobójczych nie jest czynem odosobnionym, ale towarzyszą im zachowania charakterystyczne dla zachowań depresyjnych. Z tego powodu istnieje duże prawdopodobieństwo, że prawidłowa profilaktyka oraz działania zaradcze są w stanie zmniejszyć ilość aktów samobójczych;
- stres występujący w rodzinie, rodzina dysfunkcyjna (np. zachowania antyspołeczne w rodzinie – kradzieże, pobicie, prostytutka, dewastacja mienia);
- przypadki prób samobójczych w rodzinie;
- niesprzyjające otoczenie, włączając w to posiadanie i przetrzymywanie broni palnej w domu;
- sytuacje kryzysowe np. prześladowanie, nękanie, molestowanie, poważne problemy z utrzymywaniem dyscypliny, śmierć ukochanej osoby, fizyczne bądź seksualne nadużycia, zakończenie relacji miłosnej bądź przyjacielskiej, przemoc w rodzinie, zachowania suicydalne (samobójstwo wyobrażone, samobójstwo upragnione, samobójstwo niedokonane, czyli inaczej usiłowane oraz samobójstwo dokonane przez rówieśników);
- problem z alkoholem i/lub z środkami psychoaktywnymi;
- poważny stan zdrowia, przeżywanie cierpienia fizycznego (np. AIDS, choroby nowotworowe, choroby psychiatryczne, choroby neurologiczne, inne choroby przewlekłe, choroby o podłożu genetycznych i/lub neurochemicznym);
- zaburzenia psychiczne w rodzinie;
- rozwód, separacja rodziców;
- problemy komunikacyjne w rodzinie, brak czasu opiekunów, który wpływa na brak zainteresowania lub trudności w zauważeniu problemów emocjonalnych dziecka
- rodzina adopcyjna, zastępcza;
- nieadekwatny lub nadmierny autorytet rodziców / opiekunów;
- częste przeprowadzki do innego miejsca zamieszkania, brak wsparcia rówieśniczego;
- listy samobójcze (pożegnalne).

Podstawowym symptomem depresji są zmiany nastroju tj. smutek, znudzenie, rozdrażnienie, niepokój, spadek zainteresowania bądź brak czerpania przyjemności z rzeczy, które wcześniej to wywoływały. Zmiany następują również w ilości spożywanych pokarmów oraz długości spania – różnice są kwestią indywidualną, obserwuje się zarówno wydłużenie jak i skrócenia ilości snu, czy spadek lub wzrost spożywanych pokarmów. W szkole uczniowie z depresją również zachowują się odmiennie od reszty klasy, siadają z tyłu sali lekcyjnej, są zmęczeni, zamknięci w sobie, łatwo tracą koncentrację, porzucają swoje codzienne aktywności, spędzają mniej czasu z przyjaciółmi. Nastolatki z depresją mają niższą samoocenę, ostatecznie mogą mówić o śmierci bądź wprost mówić, że chcieliby nie żyć.

Badania pokazują również, że większość prób samobójczych młodzieży poprzedzona była wspomnianymi już **znakami ostrzegawczymi** tj.:

- wygłaszanie gróźb bezpośrednio skierowanych do samego siebie np. używanie określeń „idę się zabić”, „muszę ze sobą skończyć”, „mam nadzieję, że zasnę i już nigdy się nie obudzę”;
- noty samobójcze bądź plany (te papierowe oraz online);
- robienie ostatecznych przygotowań np. żegnanie się ze znajomymi, rozdawanie swoich rzeczy;
- zainteresowanie tematem śmierci;
- zmiany zachowania, aparycji, myśli i/lub uczuć;
- zmniejszenie wysiłku, skargi na przewlekłe problemy zdrowotne np. bóle głowy, bóle brzucha, zmęczenie;
- zmiana zachowania ucznia w klasie / zmiany zachowania klasy w stosunku do ucznia / konflikty z rówieśnikami;
- incydenty prowadzące do interwencji policji i/lub stosowanie przemocy wobec innych uczniów;
- nieusprawiedliwione absencje w szkole;
- obniżenie ocen, obniżenie zaangażowania lub nie angażowanie się w sprawy szkoły i swoich kolegów i koleżanek;
- podejmowania zachowań ryzykownych – stosowanie używek, akty seksualne, ucieczki z domu, itp.;
- zaniedbanie wyglądu zewnętrznego.

Poza czynnikami ryzyka istnieją również **czynniki ochronne**, które mogą wpłynąć na zmniejszenie szans / ograniczenie pojawienia się sytuacji ryzykownych. Wszystkie czynniki związane są z:

- rodzinnym oraz rówieśniczym wsparciem,
- szkolną oraz społeczną aktywnością,
- ćwiczeniem umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów medycznych oraz psychologicznych.

Dzieci i młodzież spędzają znaczną część swojego czasu w szkole. Nauczyciele i inni, którzy wchodzi z nimi w codzienną interakcję, mają największą możliwość zauważyć symptomy ryzyka pojawienia się próby samobójczej oraz podjąć odpowiednie działania prewencyjne. Nauczyciele powinni posiadać przede wszystkim zdolność do rozwijania pozytywnych zdolności uczniów, pewności siebie oraz pomagać wrażliwym, nieradzącym sobie uczniom w uzyskaniu odpowiedniej pomocy. Ważne jest zmniejszanie ryzyka wystąpienia samobójstwa oraz baczne obserwowanie tych, którzy w pośredni lub bezpośredni sposób zostali dotknięci taką sytuacją.

Czas jaki nauczyciele przebywają z młodymi ludźmi ma bardzo duże znaczenie, gdyż mogą oni silnie oddziaływać na uczniów podejmując się odpowiednich działań o charakterze profilaktycznym. Aby zapobiegać

zdarzeniom autodestruktywnym, nauczyciele powinni bacznie obserwować uczniów, którzy znajdują się w grupie ryzyka, a także prowadzić program cyklicznych badań, które będą w stanie wychwycić możliwe myśli samobójcze oraz niepokojące stany u uczniów. Tego typu badania przesiewowe ukierunkowane na jeden temat mogą być bardzo efektywne. Dzięki takiemu narzędziu nauczyciele są w stanie zminimalizować zagrożenie spowodowane tym zjawiskiem podejmując się pełnienia roli obserwatora.

Kroki jakie powinni podejmować nauczyciele w celu zmniejszenia prawdopodobieństwa pojawienia się bądź uaktywnienia się czynników ryzyka należą do bardzo trudnych. Prezentowany Program Wychowawczo-Profilaktyczny wskazuje działania o charakterze edukacyjnym, informacyjnym i prewencyjnym. Celem programu jest uświadomienie dzieci i młodzieży szkolnej tematu samobójstw i zachowań autoagresywnych. Uczniowie nabywają wiedzę, która pozwoli im na efektywne przeciwdziałanie występowaniu takich zachowań oraz wyposaży ich w wiedzę i umiejętności poprawnego reagowania w sytuacji, gdy staną się ofiarą bądź świadkiem takiego zdarzenia.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Poniższa część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Samobójstwa i zachowania autoagresywne” ma na celu ochronę zdrowia i życia młodych ludzi. Prezentowane w nim działania wpływają na wzrost poziomu świadomości całej społeczności szkolnej tj. uczniów, rodziców, opiekunów, wychowawców, nauczycieli oraz dyrekcji szkoły. W celu osiągnięcia zamierzonego efektu konieczne jest jednak nawiązanie współpracy pomiędzy wszystkimi podmiotami istniejącymi w szkole.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Natychmiastowe reagowanie w sytuacjach kryzysowych tj. samobójstwo albo próba samobójcza. 2. Opracowanie procedur na wypadek samobójstwa i próby samobójczej. 3. Prowadzenie rejestru stanu zdrowia psychicznego uczniów i nauczycieli. 4. Praca nad modyfikacją zachowań niewłaściwych uczniów. 5. Nabywanie przez uczniów nowych	○ indywidualne i grupowe spotkania z psychologiem – pomoc psychologiczna, ○ zbieranie informacji o stanie zdrowia psychicznego uczniów i nauczycieli, na podstawie obserwacji, wywiadu i ankiety ○ pogadanki. w ramach godzin z wychowawcą, ○ konsultacje i porady organizowane dla osób zagrożonych samobójstwem. ○ przypomnienie procedur na wypadek usiłowania i dokonania samobójstwa na terenie szkoły / poza nią lub przez osoby, które mają bezpośrednią styczność ze szkołą – tj. w jaki sposób informować rodziców, uczniów, nauczycieli i innych pracowników szkoły o zdarzeniu; ○ przekazanie rodzicom, nauczycielom i uczniom informacji na temat stresu psychologicznego, reakcji stresowej oraz sposobów doraźnego radzenia sobie z takim stanem. ○ rodzice/ opiekunowie podczas rozmów indywidualnych z wychowawcą przekazują informacje dotyczące stanu zdrowia, zażywanych leków, stosowanej diety oraz poziomu psychofizycznego dziecka;	– dyrektor, pedagog szkolny, wychowawcy	Według potrzeb	Wszyscy członkowie społeczności szkolnej

umiejętności społecznych. 6. Wyposażenie uczniów, rodziców i nauczycieli w wiedzę z zakresu właściwego zarządzania stresem.	Uwagi: pomoc psychologiczna – pedagogiczna – jeśli na terenie szkoły i/lub poza nią pojawi się przypadek samobójstwa / próby samobójczej (obojętnie czy zjawisko dotyczy ucznia, pracownika szkoły czy innej osoby, która jest znana społeczności szkolnej), niezwłocznie zostanie zapewniona indywidualna pomoc psychologiczna dla wszystkich osób, które tego potrzebują. Dodatkowo prowadzone będą pogadanki grupowe z psychologiem, które pozwolą zbadać nastroje członków społeczności szkolnej oraz ułatwią pozbycie się trudnych emocji, napięć. W razie pojawienia się osoby, której stan emocjonalny jest niepokojący, należy wskazać jej listę miejsc (ośrodków, poradni, psychologów i psychiatrów), którzy zapewnią jej dodatkową opiekę psychologiczną w formie terapii;			
1. Praca nad modyfikacją zachowań niewłaściwych uczniów. 2. Nabywanie przez uczniów nowych umiejętności społecznych. 3. Wyposażenie uczniów, rodziców i nauczycieli w wiedzę z zakresu właściwego zarządzania stresem.	- o trening umiejętności, warsztaty zmiany zachowań, - o badania ewaluacyjne, - o współpraca z rodzicami/ opiekunami uczniów, - o e-lekcja, - o warsztaty „Konstruktywne metody radzenia sobie ze stresem”, - o dążenie do likwidacji niewłaściwych zachowań uczniów poprzez zajęcia z zakresu komunikacji, działalność Szkolnego Koła ds. Mediacji i Sytuacji Kryzysowych, uczenie asertywnego sposobu komunikowania się z rówieśnikami w ramach godzin z wychowawcą i działalność wolontarystyczną - o szkolna akcja edukacyjna „miesiąc wartości i postaw”, - o działalność Szkolnej Grupy Teatralnej „Komunikat”	– pedagog szkolny, wychowawcy	- cały rok	Uczniowie przy wsparciu rodziców, opiekunów
Uwagi: Aby zrealizować powyższe założenia konieczne jest: • zwracanie uwagi rodzinie / prawnym opiekunom na pojawiający się problem oraz zmiany postawy uczniów z klasy – przeprowadzenie rozmowy na temat ucznia (bez jego udziału); • odgrywanie improwizowanych scenek w celu wskazania postaw właściwych i tych nieakceptowanych wzbudzających jedynie poczucie zagrożenia i odrzucenia. Podczas odgrywania scenek uczniowie wczuwają się w rolę ucznia odrzuconego; • ukierunkowanie aktywności ucznia przejawiającego agresję (powierzanie mu różnych dodatkowych prac, zadań wymagających dużego zaangażowania i wysiłku, ale nie tak, żeby odczuwał to jako karę, ale wyróżnienie, że to jemu właśnie poleciłam coś wykonać, że mogę na min polegać, bo na to zasługuje); praca nad wzmocnieniem odporności uczniów poprzez uczenie ich poszczególnych umiejętności społecznych i psychologicznych np. radzenie sobie z emocjami i stresem, wzmacnianie umiejętności szukania i proszenia o pomoc oraz rozwiązywania problemów;				

1. Uświadamianie uczniów czym jest samobójstwo oraz zachowania autoagresywne. 2. Badania ankietowe. 3. Informowanie uczniów czym jest depresja, jak rozpoznać stan depresyjny oraz jak poradzić sobie będąc w takiej sytuacji bądź jak pomóc osobie, która pozostaje w depresji. 4. Promowanie zachowań właściwym. Nauczanie nowych, przydatnych rozwojowo umiejętności. 5. Wzmacnianie uczniowskiej więzi ze szkołą.	○ godziny wychowawcze - filmy edukacyjne np. „Cyrk motyli ○ w ramach zajęć edukacyjnych z wychowania fizycznego, ○ spotkania ze specjalistami - pogadanka na temat specyfiki telefonów zaufania i osób tam pracujących – uczniowie dowiadują się w jaki sposób mogą skorzystać z anonimowej i darmowej pomocy oraz na co mogą liczyć dzwoniąc tam; ○ prowadzenie stałej diagnostyki sytuacji problemowej w szkole tj. profilaktyka antynarkotykowa, profilaktyka przeciw przemocy wśród młodzieży szkolnej, cyberprzemoc; ○ zapewnienie uczniom pomocy psychologicznej oraz stałe przypominanie uczniom, gdzie powinni się zgłaszać w sytuacji, gdy czują potrzebę zwierzenia się komuś ze swoich zmartwień, które spowodowane są ich przeżyciami bądź zachowaniem innych osób; ○ spotkanie z psychologiem z PORE w Giżycku, który wyjaśnia czym jest depresja, jakie są jej objawy i stadia, jakie sytuacje życiowe mogą do niej doprowadzić oraz wskazuje gdzie należy szukać pomocy, gdy będzie się w takiej sytuacji; ○ promowanie zajęć pozalekcyjnych, fakultatywnych dla uczniów – zachęcanie uczniów do wzmożonej aktywności fizycznej i intelektualnej; ○ pomoc uczniom w odnajdywaniu i rozwijaniu ich pasji i zainteresowań – realizacja na terenie szkoły projektu „Profilaktyka z pasją” i „Bohaterowie naszych lektur” w ramach Szkolnego Projektu Upowszechniania Czytelnictwa oraz poprzez działalność pozalekcyjną taką jak: zajęcia rekreacyjno – sportowe, Młodzieżowe Miniprzedsiębiorstwo „Zośka”, SKKT PTTK „Bractwo Chodzikowe”, Szkolna Grupa teatralna „Komunikat”	–	–	– Uczniowie
--	--	---	---	-------------

	- o Konferencja w ramach OTK „Uczeń uczniowi mistrzem” – moje talenty i umiejętności na rynku pracy oraz spotkanie z lokalnymi przedsiębiorcami „Moja inspiracja”. - o impreza szkolna „Nocne Igraszki z Nauką”. - o wzmacnianie uczniowskiej więzi ze szkołą poprzez nagradzanie uczniów za angażowanie się w działalność na rzecz szkoły, np. udział w przedstawieniach, akcjach promocyjnych, udzielanie się podczas zajęć fakultatywnych.			
Uwagi: Tematy godzin wychowawczych zgodnie z planami pracy wychowawczej dla danej klasy : • zajęcia uświadamiające uczniów czym jest samobójstwo, w jaki sposób zapobiegać takim sytuacjom, co może do nich doprowadzić, jakie są symptomy świadczące o tym, że inny człowiek rozmyśla o samobójstwie, gdzie szukać pomocy, itp.; informowanie uczniów dlaczego zachowania autoagresywne nie są efektywnym sposobem na pozbycie się swoich problemów i zmartwień. Uczniowie zapoznani zostają z alternatywnymi sposobami radzenia sobie z sytuacjami trudnymi np. poprzez poznanie technik relaksacyjnych.				
1. Pedagogizacja nauczycieli na temat samobójstw i zachowań autoagresywnych wśród młodych ludzi. 2. Analiza środowiska rodzinnego uczniów. 3. Analiza środowiska szkolnego. 4. Znajomość/ przypomnienie obowiązujących w szkole zasad bezpieczeństwa.	- o szkoleniowe Rady Pedagogiczne i szkolenia zewnętrzne - szkolenie nauczycieli i innych pracowników szkoły z zakresu zasad bezpieczeństwa, panujących na terenie szkoły, obowiązujących regulaminów oraz zasad. Rozwijanie umiejętności wychowawczych – tj. umiejętność aktywnego słuchania, dynamiczne rozwiązywanie zachowań konfliktowych i trudnych, - o informowanie nauczycieli na temat problemu depresji i wypalenia zawodowego oraz wiążącymi się z tym zmianami stanu psychicznego. Informowanie jakie symptomy występują przy odczuwaniu wypalenia zawodowego – szkolenie prowadzone przez wykwalifikowanego w temacie psychologa; - o spotkania ze specjalistami, - o analiza środowisk rodzinnych uczniów – wśród dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin zdeorganizowanych,	–	–	– Nauczyciele i wychowawcy

5. Zaznajomienie się z tematem depresji i wypalenia zawodowego.	dysfunkcyjnych, rozbitych itp.; - o obserwacja symptomów świadczących o zachowaniach autodestruktywnych uczniów tj. okaleczanie ciała, przecinanie i przypalanie skóry, zadawanie sobie bólu, rozdrapywanie ran; - o analiza środowiska szkolnego- nauczyciele bacznie obserwują uczniów, którzy narażeni są na większą ilość stresorów niż normalnie tj. utrata kogoś bliskiego, odrzucenie bądź nadużycia seksualne, samobójstwa w rodzinie czy rówieśnicze, rozpad rodziny, patologie w rodzinie, itp.;			
	Uwagi: • W środowisku dysfunkcyjnym ryzyko pojawienie się większej ilości czynników ryzyka wzrasta. Nawet najsłabsze bodźce mogą działać na niekorzyść i doprowadzić do samobójstwa. • Poczucie osamotnienia i izolacji od rówieśników oraz poczucie bezsilności i dyskryminacji są częstym powodem samobójstw wśród młodzieży. Konieczne jest podejmowanie przez nauczycieli działań, które przeciwdziałają odtrącaniu jednych uczniów przez innych (np. zajęcia integracyjne, gry i zabawy psychologiczne, zajęcia z zakresu komunikacji interpersonalnej) oraz podjęcia pracy psychologicznej z uczniem zagrożonym (np. podniesienie poczucia własnej wartości, treningi samodzielnego radzenia sobie w trudnych życiowo sytuacjach, trening umiejętności społecznych); • jeżeli w szkole podczas badania zostanie zdiagnozowany którykolwiek z czynników ryzyka, pracownicy powinni wskazać osoby, które potencjalnie są zagrożone. Konieczne jest stałe nadzorowanie zdrowia i poczynąń ucznia oraz zapewnienie mu wsparcia u zaufanych osób i/lub rodziców, opiekunów młodych ludzi.			

1. Pedagogizacja rodziców/ opiekunów dzieci.	- o materiały informacyjne, - o spotkania ze specjalistami, - o pogadanki podczas wywiadówek szkolnych - o warsztaty „Szkoła dla rodziców”.	–	–	– Rodzice i opiekunowie młodych osób
	Uwagi: Rodzice i opiekunowie dzieci w wieku szkolnym odgrywają istotną rolę w podejmowaniu działań profilaktycznych. Z tego powodu konieczne jest informowanie ich oraz stała i aktywna współpraca.			
1. Utrzymywanie ciągłych i poprawny relacji pomiędzy nauczycielami, a rodzicami/ opiekunami uczniów.	- o badanie ewaluacyjne - diagnoza uzyskanych wyników oraz prowadzenie odpowiedniej, dostosowanej do konkretnych potrzeb profilaktyki; - o spotkania ze specjalistami - organizowanie spotkań grupowych oraz indywidualnych podczas, których psycholog / przygotowany w temacie pedagog / zaproszony specjalista odpowie rodzicom na nurtujące ich pytania, - o warsztaty „Szkoła dla rodziców” - o systematyczny kontakt wychowawcy z rodzicami uczniów z danego oddziału, - o informacyjne przekazywane za pomocą Systemu Librus	–	–	– Nauczyciele, wychowawcy, rodzice i opiekunowie młodych ludzi

Część: Wychowanie do wartości

Przepisy prawne

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o Systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59);
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
4. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (Dz.U. 1989 nr 29 poz. 155);
5. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. 1977 nr 38 poz. 167);
6. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526);
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 lutego 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz.U. 2014 poz. 395 z późn. zm.).

Wprowadzenie

Proces rozwoju wartości u człowieka zaczyna się już od najmłodszych lat i ma istotny wpływ na otoczenie, w którym żyje, a w konsekwencji na społeczeństwo. Oznacza to, że dziecko od samego początku ma wpływ na swoje otoczenie, ale również samo jest na nie podatne. System wartości człowieka budowany jest przez rodziców, rodzinę, nauczycieli, kolegów i koleżanki oraz bliższe i dalsze środowisko, w którym się otacza.

Wychowując młodego człowieka niezwykle ważne jest, aby opiekunowie zdawali sobie sprawę z istotności atmosfery, jaka panuje w domu i szkole. Przekazywane wartości powinny odbywać się w klimacie porozumienia i dialogu, zarówno w środowisku domowym jak i szkolnym. Te dwie instytucje mają najwięcej do czynienia z dzieckiem i młodzieżą, przez co wywierają na nich istotny wpływ. Ważne jest tutaj również nawiązanie odpowiedniej współpracy, dialogu na linii rodzice/ opiekunowie prawni dzieci a nauczyciele i wychowawcy szkolni. To co mówią wszyscy wychowawcy musi być spójne oraz ich zachowania także musi odzwierciedlać nauczane przez nich zasady postępowania i wartości.

Jak napisał John Locke umysł w chwili narodzin jest „czystą kartą, niezapisaną żadnymi znakami” (1955). Umysł taki czeka na zapisanie na drodze zdobytego doświadczenia i edukacji. Oznacza to, że dziecko rodząc się nie ma zakodowanego modelu postępowania, katalogu potrzeb czy zachowań. To wszystko dostaje ucząc się od swojego najbliższego otoczenia. Wychowanie w przyjaznej, pełnej miłości i akceptacji atmosferze, pozbawionej przymusu i ostrej krytyki czy dyscypliny jest bardzo dobrym miejscem do nauki i przyswajania modelu wartości, który jest uznawany przez wychowawców dzieci za słuszny.

Dziecko uczy się dzięki naśladownictwu i modelowaniu zachowania osób starszych, które je otaczają. Obserwuje zachowanie swoich rodziców, dziadków, rodzeństwa, słucha co mówią oraz patrzy jak reagują. Dzięki takiemu zachowaniu buduje w swoim umyśle skrypt zachowania, myślenia, postaw, wartości, itp. Pierwotna hierarcha wartości będzie odwzorowaniem hierarchii wyznawanej przez osoby najważniejsze dla dziecka czyli rodziców, prawnych opiekunów, czy osoby które rzeczywiście sprawują opiekę nad dzieckiem. Nie jest to proste zadanie, dzieci są bardzo czujnymi obserwatorami, dlatego rodzice muszą żyć w harmonii z deklarowanymi przez nich wartościami. Nierzadko jednak mamy styczność z sytuacją, gdy rodzic mówi do swojego dziecka „nie tak cię wychowywałem”, nie rozumiejąc tym samym dlaczego młody człowiek nie jest z nim szczery. Takie zachowywanie jest efektem różnokierunkowego zachowania, np. rodzic uczy wartości „zawsze postępuj zgodnie z prawem” poprzez tłumaczenie czym to jest oraz jakie konsekwencje grożą za nie stosowanie się do ustanowionych zasad, natomiast w rzeczywistości sam postępuje inaczej, np. przechodzi na czerwonym świetle czy w miejscach do tego nie przewidzianych, nie kasuje biletu w autobusie itp. Taki sprzeczny komunikat daje dziecku przyzwolenie do tego samego działania. Innym zachowaniem może być reakcja na pytanie dziecko „Co się dzieje? Czy wszystko w porządku?” Z pozoru proste i jasne do udzielenia pytanie oraz wydające się nie wywierające żadnych konsekwencji, więc rodzic odpowiada „Nic się nie dzieje, wszystko jest w porządku”, w sytuacji gdy dziecko widzi zatroskana lub rozgoryczoną minę rodzica. Oczywiście z reguły intencje opiekuna są

dobrze – nie chce straszyć czy niepokoić dziecka lub uważa, że jest ono jeszcze za młode, aby zrozumieć problem – jednak ponownie sygnał wysyłany do podświadomości młodego człowieka jest sprzeczny. Powoduje to, że z czasem dziecko zaczyna powielać taki skrypt, ponieważ np. nie chce martwić swoich rodziców bądź uważa, że dany temat ich nie dotyczy. Rodzic jednak może wyjść z założenia, że dziecko im nie ufa, nie darzy szacunkiem, że mają z nim zły kontakt bądź jeszcze coś zgoła gorszego. Dlatego ważne jest uświadomienie rodzicom oraz nauczycielom, że każde ich działanie może nieść za sobą daleko idącą konsekwencję, nawet jeśli w danym momencie wychodzą z założenia, że postępują dobrze. To opiekunowie są osobami, które powinny kształtować prawidłowy system wartości u dzieci i młodzieży szkolnej. Promowane przez nich zasady powinny być proste i zrozumiałe do wieku osoby. Podkreślić więc należy, że wychowanie do wartości będzie tym skuteczniejsze, im bardziej oboje rodzice będą żyć życiem ukształtowanym według tych wartości.

Jak zatem szkoła powinna przekazywać dziecku wartości?

Przede wszystkim należy pamiętać, że to szkoła jest dla ucznia a nie uczeń dla szkoły. Takie myślenie zmienia perspektywę, ułatwia to odejście od kultury nauczania i testów, w której aktywny jest jedynie nauczyciel. Pojawia się nowy sposób nauki, który ułatwia przyswajanie nowej wiedzy i umiejętności oraz zachęca do osiągania coraz lepszych rezultatów. Jest to tak zwana kultura uczenia się, w której uczeń staje się pełnoprawnym uczestnikiem procesu edukacji nastawionej równolegle na kształtowanie postaw i umiejętności oraz przyswajanie wiedzy.

Każda placówka szkolna pragnąc w prawidłowy sposób przekazywać uczniom system wartości powinna skupić się na:

- zaspokajaniu potrzeb emocjonalnych dzieci i budowanie więzi z nimi

Jeśli tylko nauczyciel okazuje uczniom zainteresowanie i szacunek, a nie tylko wymagania, uczniowie są w stanie wiele zaakceptować i zrobić. Stosowanie jedynie wymagań oraz nauczanie w systemie „kar i nagród” nie jest przez uczniów akceptowane i budzi sprzeciw. Dzieci czują się zadowolone i docenione sytuacja jest zupełnie inna – gdy dziecko czuje, że nie tylko wyniki szkolne, ale także ono samo jest dla niego ważne, podejmuje większe starania i wysiłki, aby zrealizować oczekiwania dorosłych.

- modelowanie postaw uczniów

Dzieci uczą się najczęściej przez obserwację oraz późniejsze naśladowanie zachowań osób dorosłych. W efekcie młody człowiek uczy się odczytywać zamiar, przewidywać dalsze postępowanie i komunikować własne emocje i interpretować emocje innych ludzi. Z tego powodu opiekunowie powinni zachować zgodność z tym co mówią, co robią, a tym co jest pokazane i przekazywane uczniom. Nie warto okłamywać dziecka, ponieważ i tak będzie wiedziało (choćby na zasadzie przeczcucia), że coś się nie zgadza, a w konsekwencji samo nauczy się, że można w ten sposób postępować.

Opiekunowie często nie przejawiają spójnego zachowania ponieważ starają się być nieomylni w oczach dziecka. Nie jest to konieczne, gdyż młody człowiek nie potrzebuje nieomylnego dorosłego. Lepiej jest pokazać dziecku w jaki sposób postępujemy, gdy się pomylimy, gdy poniesiemy porażkę, pokazywanie

jedynie nieomylności nie jest konieczne, a wręcz przeciwnie takie zachowanie może krępować i zawstydząć młodego człowieka, który jest świadomy tego, że popełnia błędy.

- zachęcanie uczniów do ciągłego działania

Psycholog Angell Lee Duckworth z Uniwersytetu w Pensylwani uważa, że wytrwałość jest jednym z czynników, który decyduje o osiągnięciach ucznia w nauce. Niestety takiej cechy nie da się nauczyć na drodze teorii, jedyną możliwością jest praktyka, popełnianie błędów i wyciąganie wniosków ze swoich czynów. Niestety w obecnych czasach rodzice i nauczyciele najbardziej skupiają się na teoretycznych osiągnięciach szkolnych, ocenach, które w przyszłości umożliwią dziecku dostanie się do kolejnej, lepszej szkoły, na wymarzony kierunek uniwersytecki czy wreszcie do upragnionej pracy. Obecnie dzieci i młodzież skupiają się głównie na zbieraniu ocen, a niemal każda aktywność niebędąca teorią jest im zakazana. Opiekunowie uważają, że kiedy dziecko nie bierze udziału w pracach domowych czy wyjściach ze znajomymi, ma więcej czasu na naukę i to jest dla niego lepsze. Niestety prawda jest odmienna, wielu rzeczy tj. rozpalanie ogniska, ostrzenie nożem patyków, nawiązywanie relacji z rówieśnikami i osobami starszymi, gotowania, czy odkurzania nie można nauczyć się w teorii. Młodzi ludzie zdobywają także nowe doświadczenie wychodząc do kina, czy na przysłowiowy „trzepak” ze znajomymi. Warto umożliwiać dziecku takie i inne formy aktywności, przesadne bezpieczeństwo nie uchroni dziecka w życiu dorosłym, a wręcz przeciwnie – jeśli wtedy się coś stanie, nie będzie umiało prawidłowo reagować. Z tego powodu warto zachęcać swoich podopiecznych do ciągłego działania, podejmowania prób i nie zniechęcania się przy natrafieniu na trudności czy przy doznawaniu porażki. W takich sytuacjach należy porozmawiać z młodym człowiekiem, przeanalizować sytuację, poznać jego emocjach, zdanie na dany temat i zamiary. Zadaniem osób starszych jest mobilizowanie do dalszego działania, zachęcanie do podejmowania kolejnych prób oraz wspieranie w trudnych sytuacjach.

- stosowanie metod aktywizujących

Młodzi ludzie najlepiej uczą się na własnych doświadczeniach i popełnianych błędach. Wolą sami odkrywać co jest dla nich ważne i dobre, poznać swoje uczucia, potrzeby, preferencje. Rola opiekunów skupia się na prowokowaniu ucznia do myślenia, pomocy w nazywaniu nowych rzeczy, zachęcaniu do samodzielnego działania. Ważne jest aby rodzice i nauczyciele regularnie przekazywali informacje co sądzą o ich zachowaniu. Pamiętajmy jednak, że taki feedback powinien zawierać zarówno pozytywne jak i negatywne informacje, nie wolno skupić się jedynie na tych drugich. Takie zachowanie może doprowadzić do braku zaufania dziecka do dorosłego w przyszłości. Dobrze jest wspólnie przeanalizować z młodym człowiekiem sytuację trudną, problemową, zadawać pytania i zmuszać do zastanawiania nad własnym zachowaniem. Dzięki temu będzie mogło przeanalizować różne formy zachowania. Konieczne jest pamiętać aby nie narzucać młodemu człowiekowi swojego zdania. Można natomiast prowadzić, moderować dyskusję oraz pozwolić młodemu człowiekowi samodzielnie dojść do konstruktywnych wniosków.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Kształtowanie postaw oraz wartości stanowi źródło inspiracji oraz dyrektyw dla dyrekcji szkoły oraz kadry pedagogicznej.

Według Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 59): „*Nauczanie i wychowanie – respektując chrześcijański system wartości – za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki. Kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości Ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności*”.

Poniższa część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Wychowanie do wartości” ma na celu wychowanie dzieci i młodzieży szkolnej w duchu systemu wartości pielęgnowanego przez wiele wcześniejszych pokoleń Polek i Polaków. Krzewienie wyznawanego w danym społeczeństwie systemu wartości jest fundamentem procesu wychowania. Rodzice, nauczyciele i wychowawcy stanowią dla nich wzór do naśladowania z tego powodu ich zadaniem jest ukazywanie tego co wartościowe, przybliżanie i tłumaczenie czym są i co znaczą poszczególne wartości. Wychowanie do wartości kształtuje orientację aksjologiczną młodych ludzi, czyli gotowość do świadomego i odpowiedzialnego wybierania wartości i odpowiadania za nie.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Przeprowadzenie badań ewaluacyjnych diagnozujących obecny system wyznawanych przez młodych ludzi wartości. 2. Sporządzenie	- o prowadzenie badań, ewaluacji w celu zaznajomienia się z wyznawanym przez poszczególne grupy z systemami wartości, - o sporządzenie analizy uzyskanych wyników z badania ewaluacyjnego oraz zapoznanie z nimi całej społeczności szkolnej, - o Rada Pedagogiczna przy współpracy z Radą Rodziców tworzy propozycję działań wychowawczo-profilaktycznych, mających	–	–	– Cała społeczność szkolna

3. Wyciągnięcie wniosków oraz opracowanie działań koniecznych do prowadzenie efektywnego wychowania do wartości.	na celu wspieranie pozytywnych wartości wyznawanych przez dzieci i młodzież szkolną, podjęcie działań interwencyjnych mających na celu zmianę aktualnego, niekorzystnego stanu wyznawanych wartości, itp.			
	Uwagi: • Badania ewaluacyjne przeprowadzane będą po około roku od podjęcia działań wychowawczo-profilaktycznych.			
1. Szkolenie kadry pedagogicznej z tematu wartości oraz metod nauczania wychowania w wartościach.	○ zapoznanie nauczycieli ze statystykami odnośnie preferowanych postaw i wyznawanych wartości u młodzieży szkolnej podczas posiedzenia Zespołu Wychowawczego, ○ proponowane pozycje książkowe skierowane do nauczycieli i rodziców, ○ Szkoleniowe Rady Pedagogiczne i szkolenia zewnętrzne, ○ publikacje przekazywane za pomocą Systemu Librus.	–	–	– Nauczyciele i wychowawcy
1. Zwiększenie świadomości w temacie wychowania w wartości przez rodzinę. Uświadomienie ich kluczowego znaczenia w edukacji.	○ warsztaty dla dorosłych - „Szkoła dla rodziców” ○ spotkania z wychowawcami, psychologiem, pedagogiem szkolnym, ○ materiały informacyjne, ○ polecane pozycje książkowe.	–	–	– Rodzice/ opiekunowie uczniów
	Uwagi: • W warsztatach dla rodziców chodzi o to aby uczyć rodziców praktycznych umiejętności budowania prawidłowych relacji z dziećmi. „Szkoła dla rodziców” pokazuje w jakim kierunku i w jaki sposób można realizować proces wychowania (praca w grupie max. 15 osobowej). • wychowawcy udzielają rodzicom/ opiekunom informacji na temat Poradni Rodzinnych, które specjalizują się w rozwiązywaniu sytuacji			

kryzysowych, problemów wychowawczych w rodzinie oraz problemów małżeńskich				
1. Wzbogacenie uczniowskiej wiedzy na temat wartości oraz określenie ich znaczenia w życiu codziennym.	- o szkolna akcja edukacyjna „Miesiąc wartości i postaw”, - o tematyka godzin wychowawczych – zgodna z planami pracy wychowawczej dla poszczególnych oddziałów, - o zajęcia edukacyjne w szczególności z religii, języka polskiego, historii, wiedzy o społeczeństwie, wychowania do życia w rodzinie, wychowania fizycznego, - o realizacja Szkolnego Projektu Upowszechniania i Promowania Czytelnictwa w ramach Ogólnopolskiego Projektu Czytelniczego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa” - o wyjazdy do teatru/ muzeum/ itp., - o kręcenie spotów reklamowych, - o wolontariat - o działalność szkolnej grupy teatralnej „Komunikat” - o godziny wychowawcze – tematyka zgodna z planami pracy wychowawczej dla poszczególnych oddziałów. - o spotkania z psychologiem/ pedagogiem szkolnym, pracownikami PPP, doradcą zawodowym. - o zajęcia prowadzone przez pedagoga szkolnego – odkrywanie swoich mocnych stron i nauka ich rozwijania oraz budowanie wiary we własne możliwości; - o obchody Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery pod hasłem „Ja na rynku pracy”.	–	–	– Uczniowie
Uwagi: • W ramach szkolnej akcji edukacyjnej „Miesiąc wartości i postaw” wychowawcy wraz z uczniami pracują nad prawidłowym kształtowaniem postaw społeczności szkolnej sprzyjające rozwojowi indywidualnemu – podejmują działania mające na celu uświadomienie uczniom czym są wartości, dlaczego istotne jest ich posiadania, jakie korzyści niosą dla nich samych. W poszczególnych miesiącach kształtowane będą następujące postawy i wartości: ✓ październik - gotowości do uczestnictwa w kulturze i praca zespołowa,				

	✓ listopad – uczciwość i wiarygodność,✓ grudzień – kreatywność i ciekawość poznawcza,✓ styczeń – praca zespołowa,✓ luty – kultura osobista oraz szacunek dla innych ludzi,✓ marzec – odpowiedzialność i wytrwałość,✓ kwiecień – przedsiębiorczość podejmowanie inicjatyw,✓ maj – poczucie własnej wartości

W ramach danych miesięcy w szkole będą odbywały się przedstawienia, imprezy szkolne, wyjścia i inne inicjatywy.

Część: Społeczność szkolna – bezpieczeństwo w społeczności szkolnej i trudności w nawiązywaniu kontaktów rówieśniczych

Społeczność szkolna

W części Programu Profilaktyczno-Wychowawczego poświęconego społeczności szkolnej, omówione zostaną dwa ważne zagadnienia:

1. Bezpieczeństwo w społeczności szkolnej,
2. Prawidłowe relacje rówieśnicze – trudności w kontaktach rówieśniczych.

Przytoczone przepisy prawne obejmują oba zagadnienia.

Przepisy prawne

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949);
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
4. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. 2017 r. 459);
5. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 2016 r. poz. 1822);
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 nr 6 poz. 69);
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz.U. 2001 r. nr 135 poz. 1516 i 2014 r. poz. 1150);
8. Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. 2017 r. poz. 149, 60);
9. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2015 r. poz. 1390);
10. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. 2011 nr 209 poz. 1245);
11. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2017 r. poz. 783, 1458);
12. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2016 r. poz. 487);
13. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych,

niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1578);

14. Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. 2017 r. poz. 957);
15. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie realizacji Rządowego programu wspomagania w latach 2015–2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach – „Bezpieczna+” (Dz. U. z 2015 r. poz. 972);
16. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526);
17. Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. 2016 r. poz. 656);
18. Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich (Dz.U. 2011 nr 208 poz. 1241 z późn. zm.);
19. Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. 2017 r. poz. 1260);
20. Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. 2016 poz. 1866);
21. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2017 r. poz. 882);
22. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpieli (Dz.U. 2016 poz. 1602).

Wprowadzenie

Przedmiotem nieustannej troski dorosłych powinno być dążenie do stworzenia dzieciom warunków do nauki, zabawy i wypoczynku w przyjaznej, radosnej atmosferze. Niestety żyjemy w czasach, gdzie na co dzień spotykamy się z wypadkami bądź sami im ulegamy. Zadaniem dyrektora szkoły jest zadbanie o bezpieczeństwo i zdrowy pobyt swoich podopiecznych i pracowników na terenie ich przebywania w obszarze szkoły.

Zapewnienie bezpieczeństwa oraz higienicznych warunków pracy i pobytu w szkole, a także zagwarantowanie takich samych warunków podczas organizowanych przez szkołę inicjatyw zewnętrznych, spoczywa na dyrektorze szkoły, nauczycielach i opiekunach. W dniu 31 grudnia 2002 roku, Minister Edukacji Narodowej i Sportu wydał Rozporządzenie regulujące te kwestie w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 nr 6 po. 69). Pełną treść dokumentu można uzyskać poprzez stronę Internetową Sejmu RP (www.isap.sejm.gov.pl). Poniżej przedstawiamy inne fragmenty dokumentów prawnych, które regulują omawiane kwestie. Ich pełen zapis dostępny jest na wskazanej wcześniej stronie Internetowej Sejmu RP.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 59) zapewnia w szczególności:

- 1) realizację prawa każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej do kształcenia się oraz prawa dzieci i młodzieży do wychowania i opieki, odpowiednich do wieku i osiągniętego rozwoju;
- 2) wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny;
- 3) wychowanie rozumiane jako wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej, wzmacniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży;
- 4) możliwość zakładania i prowadzenia szkół i placówek przez różne podmioty;
- 5) dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej;
- 6) możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną, niedostosowaną społecznie i zagrożoną niedostosowaniem społecznym, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami;
- 7) opiekę nad uczniami niepełnosprawnymi przez umożliwianie realizowania zindywidualizowanego procesu kształcenia, form i programów nauczania oraz zajęć rewalidacyjnych;
- 8) opiekę nad uczniami szczególnie uzdolnionymi poprzez umożliwianie realizowania indywidualnych programów nauczania oraz ukończenia szkoły każdego typu w skróconym czasie;
- 9) upowszechnianie dostępu do szkół, których ukończenie umożliwia dalsze kształcenie w szkołach wyższych;
- 10) możliwość uzupełniania przez osoby dorosłe wykształcenia ogólnego, zdobywania lub zmiany kwalifikacji zawodowych i specjalistycznych;
- 11) zmniejszanie różnic w warunkach kształcenia, wychowania i opieki między poszczególnymi regionami kraju, a zwłaszcza ośrodkami wielkomiastowymi i wiejskimi;
- 12) kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, w tym poprzez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym;
- 13) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy i umiejętności niezbędnych do aktywnego uczestnictwa w kulturze i sztuce narodowej i światowej;
- 14) utrzymywanie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach i placówkach;
- 15) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o zasadach zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie postaw sprzyjających jego wdrażaniu w skali lokalnej, krajowej i globalnej;
- 16) opiekę uczniom pozostającym w trudnej sytuacji materialnej i życiowej;
- 17) dostosowywanie kierunków i treści kształcenia do wymogów rynku pracy;
- 18) kształtowanie u uczniów postaw przedsiębiorczości i kreatywności sprzyjających aktywnemu uczestnictwu w życiu gospodarczym, w tym poprzez stosowanie w procesie kształcenia innowacyjnych rozwiązań programowych, organizacyjnych lub metodycznych;
- 19) przygotowywanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia;

- 20) warunki do rozwoju zainteresowań i uzdolnień uczniów przez organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz kształtowanie aktywności społecznej i umiejętności spędzania czasu wolnego;
- 21) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń, w tym związanych z korzystaniem z technologii informacyjno-komunikacyjnych, i sytuacji nadzwyczajnych;
- 22) kształtowanie u uczniów umiejętności sprawnego posługiwania się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi;
- 23) wspomaganie nauczania języka polskiego i w języku polskim wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą oraz dzieci pracowników migrujących.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 nr 6 poz. 69):

§ 2. Dyrektor zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w szkole lub placówce, a także bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez szkołę lub placówkę poza obiektami należącymi do tych jednostek

§ 13. Niedopuszczalne jest prowadzenie jakichkolwiek zajęć bez nadzoru upoważnionej do tego osoby.

§ 14. 1. Przerwy w zajęciach uczniowie spędzają pod nadzorem nauczyciela.

§ 40. Pracownik szkoły lub placówki, który powziął wiadomość o wypadku, niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy

§ 51. Dyrektor omawia z pracownikami szkoły lub placówki okoliczności i przyczyny wypadków oraz ustala środki niezbędne do zapobieżenia im.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2009 r. w sprawie przygotowania nauczycieli do prowadzenia zajęć edukacyjnych w zakresie udzielania pierwszej pomocy (Dz.U. 2009 nr 139 poz. 1132):

§ 3. Wiedzę i umiejętności niezbędne do prowadzenia zajęć edukacyjnych w zakresie udzielania pierwszej pomocy nabywa się w ramach szkolenia uwzględniającego specyfikę zajęć edukacyjnych w zakresie udzielania pierwszej pomocy, zwanego dalej „szkoleniem”, organizowanego przez podmiot, wymieniony w przepisach wydanych na podstawie art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.) zwany dalej „podmiotem organizującym szkolenie”.

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. 2017 r. 459):

Art. 427.

Kto z mocy ustawy lub umowy jest zobowiązany do nadzoru nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można, ten obowiązany jest do naprawienia szkody wyrządzonej przez tę osobę, chyba że uczynił zadość obowiązkowi nadzoru albo że szkoda byłaby powstała także przy starannym wykonywaniu nadzoru. Przepis ten stosuje się również do osób wykonywających bez obowiązku ustawowego ani umownego stałą pieczę nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można.

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 2016 r. poz. 1822):

Art. 572.

§ 1. Każdy, komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie postępowania z urzędu, obowiązany jest zawiadomić o nim sąd opiekuńczy.

§ 2. Obowiązek wymieniony w § 1 ciąży przede wszystkim na urzędach stanu cywilnego, sądach, prokuratorach, notariuszach, komornikach, organach samorządu i administracji rządowej, organach Policji, placówkach oświatowych, opiekunach społecznych oraz organizacjach i zakładach zajmujących się opieką nad dziećmi lub osobami psychicznie chorymi.

Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. 2017 r. poz. 957):

Art. 3.

Ochrona zdrowia przed następstwami używania tytoniu realizowana jest przez kształtowanie polityki zdrowotnej, ekonomicznej i społecznej, do której należy:

- 2) promocja zdrowia przez propagowanie stylu życia wolnego od nałogu palenia papierosów, używania innych wyrobów tytoniowych oraz palenia papierosów elektronicznych;

2a) działalność wychowawcza i informacyjna;

Art. 5.

1. Zabrania się palenia wyrobów tytoniowych, w tym palenia nowatorskich wyrobów tytoniowych, i palenia papierosów elektronicznych, z zastrzeżeniem

Art. 5a:

- 2) na terenie jednostek organizacyjnych systemu oświaty, o których mowa w przepisach o systemie oświaty, oraz jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej;
- 3) na terenie uczelni;

Art. 8.

1. Zabrania się reklamy wyrobów tytoniowych, papierosów elektronicznych, pojemników zapasowych lub rekwizytów tytoniowych i promocji wyrobów tytoniowych, papierosów elektronicznych, pojemników zapasowych lub rekwizytów tytoniowych oraz reklamy i promocji produktów imitujących te wyroby, lub symboli związanych z używaniem tytoniu, wyrobów tytoniowych, papierosów elektronicznych lub pojemników zapasowych, w szczególności:

- 1) w telewizji, radiu, kinach, podmiotach leczniczych, szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych, w prasie dziecięcej i młodzieżowej, na terenie obiektów sportowo-rekreacyjnych oraz w innych miejscach publicznych;

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2017 r. poz. 783, 1458):

Art. 2.

1. Przeciwdziałanie narkomanii realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, a w szczególności:

- a. działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną;
- b. leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych;
- c. ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych;
- d. nadzór nad substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii; Opracowano na podstawie: t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 224, 437.
- e. zwalczanie niedozwolonego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii;
- f. nadzór nad uprawami roślin zawierających substancje, których używanie może prowadzić do narkomanii.

Art. 5.

1. Zadania w zakresie przeciwdziałania narkomanii realizują organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie określonym w ustawie.

2. Zadania w zakresie przeciwdziałania narkomanii są realizowane, w zakresie określonym w ustawie, także przez:

- 1) przedszkola, szkoły i inne jednostki organizacyjne wymienione w art. 2 pkt 3–5 i 7–9 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
- 2) szkoły wyższe;

Art. 3.

W realizacji zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1, mogą uczestniczyć organizacje pozarządowe i inne podmioty, których działalność statutowa obejmuje zadania należące do sfery zadań publicznych w zakresie ochrony i promocji zdrowia, pomocy społecznej, działalności charytatywnej, nauki, edukacji, oświaty i wychowania, kultury fizycznej, porządku i bezpieczeństwa publicznego lub przeciwdziałania patologiom społecznym, promocji i organizacji wolontariatu, po przeprowadzeniu konkursu, o którym mowa w art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1118, z późn. zm.5)), a także samorządy zawodów medycznych, rodziny osób uzależnionych, oraz grupy samopomocy osób uzależnionych i ich rodzin.

Art. 19.

1. Działalność wychowawcza, edukacyjna, informacyjna i profilaktyczna obejmuje:

- 1) promocję zdrowia psychicznego;
- 2) promocję zdrowego stylu życia;
- 3) informowanie o szkodliwości środków i substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii, oraz o narkomanii i jej skutkach;
- 4) edukację psychologiczną i społeczną;
- 5) edukację prawną;
- 6) działania interwencyjne.

2. Działalność, o której mowa w ust. 1, obejmuje w szczególności:

- 1) wprowadzanie problematyki zapobiegania narkomanii do programów wychowawczych jednostek organizacyjnych systemu oświaty;
- 2) wprowadzanie problematyki zapobiegania narkomanii do programów przygotowania zawodowego osób zajmujących się wychowaniem oraz profilaktyką w szkołach i innych placówkach systemu oświaty oraz w szkołach wyższych;
- 3) wprowadzanie problematyki zapobiegania narkomanii do programów szkolenia żołnierzy w czynnej służbie wojskowej;
- 4) prowadzenie działalności profilaktycznej, w szczególności w środowiskach zagrożonych uzależnieniem;
- 5) wspieranie działań ogólnokrajowych i lokalnych organizacji, o których mowa w art. 5 ust. 3, oraz innych inicjatyw społecznych;

- 6) uwzględnianie problematyki zapobiegania narkomanii w działalności publicznej radiofonii i telewizji oraz innych środków masowego przekazu;
- 7) prowadzenie badań naukowych nad problematyką narkomanii.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2016 r.poz. 1137, 2138, z 2017 r. poz. 244, 768, 773, 952, 966, 1214):

Art. 207.

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Art. 208.

Kto rozpija małoletniego, dostarczając mu napoju alkoholowego, ułatwiając jego spożycie lub nakłaniając go do spożycia takiego napoju, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2

Program wychowawczo-profilaktyczny

Bezpieczeństwo w społeczności szkolnej

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom ministerstwa, rodziców, opiekunów, wychowawców i nauczycieli podejmujemy się przeprowadzenia działań o charakterze wychowawczo-profilaktycznym. Przyczyni się on do zapewnienia odpowiedniego i bezpiecznego środowiska pracy i nauki dla osób przebywających na terenie szkoły bądź pozostających pod opieką jej wychowawców podczas prowadzonych zajęć poza granicami szkoły ale również w jej zakresie.

Celem prowadzonych przez nas działań jest:

1. poprawa stanu bezpieczeństwa na terenie szkoły, w jej obrębie i poza nią,
2. prowadzenie analizy i działań profilaktycznych w stosunku do zachowań społecznie nieakceptowanych,
3. profilaktyka zachowań ryzykownych,
4. intensyfikacja wspólnych (przy współpracy rodziców i nauczycieli) działań wychowawczych,
5. kształtowanie umiejętności bezpiecznych zachowań i radzenie sobie w sytuacjach skomplikowanych i trudnych,
6. tworzenie tradycji i więzi ze szkołą,
7. budowanie schematów reagowania w sytuacjach kryzysowych,
8. uświadomienie rodzicom i nauczycielom istoty problemu alienowania uczniów,
9. przedstawienie bądź przypomnienie panujących w szkole zasad i norm postępowania,
10. budowanie szacunku do nauczycieli i pracowników szkoły.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Poprawa stanu bezpieczeństwa na terenie szkoły, w jej obrębie i poza nią. 2. Badanie poczucia bezpieczeństwa w szkole.	○ badanie ewaluacyjne, interpretacja uzyskanych wyników oraz dobranie odpowiednich działań wychowawczo-profilaktycznych, ○ spotkania informacyjne. prowadzenie statystyk zachowań przemocowych, agresywnych, innego rodzaju zachowań ryzykownych ○ wprowadzenie nowych działań wychowawczo-profilaktycznych opracowanych na podstawie otrzymanych wyników dotyczących poziomu bezpieczeństwa w szkole. ○ Przestrzeganie przepisów BHP – przegląd bazy, organizacja pracy (regulaminy pracowni zawodowych, informatycznej, fizyczno-chemicznej, obiektów sportowych). ○ Zapewnienie pomocy medycznej – gabinet profilaktyki zdrowotnej, organizacja ubezpieczenia na skutek wypadku, ○ Organizowanie zajęć dydaktycznych w godzinach od 8.00 do 15.10 oraz zapewnienie opieki podczas przerw międzylekcyjnych – dyżury nauczycielskie zgodnie z harmonogramem obowiązującym w danym roku szkolnym na terenie szkoły i obiektu sportowego, monitoring szkolny (liczba kamer: szkoła 8szt., sala gimnastyczna 9szt., internat 30 szt.), zapewnienie opieki uczniom nie uczęszczającym na lekcje religii – zajęcia biblioteczne(kontrola obecności). ○ Zapewnienie młodzieży szkolnej atrakcyjnego i bezpiecznego miejsca wypoczynku podczas przerw międzylekcyjnych w celu zminimalizowania wyjść uczniów poza teren szkoły – rewitalizacja i modernizacja szkolnego patio oraz funkcjonowanie tzw. szkolnego sklepiku. ○ Wycieczki szkolne organizowane są zgodnie z Regulaminem	– dyrektor – nauczyciele – wychowawcy – pracownicy obsługi	– cały rok –	– Cała społeczność szkolna – rodzice

	Wycieczek i Innych Imprez Krajoznawczo – Turystycznych.			

1. Kreowanie zdrowego, bezpiecznego i przyjaznego środowiska. 2. Promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia wśród dzieci i młodzieży. 3. Zaznajomienie uczniów z praktyczną formą pierwszej pomocy.	- o uroczystości szkolne, apele, - o lekcje wychowania fizycznego - o spotkania ze specjalistami, pracownikami służb medycznych i/lub paramedycznych, - o warsztaty, lekcje wychowawcze, - o tematyka poruszana w ramach godzin z wychowawcą i pedagogiem szkolnym: ✓ „Być bezpiecznym w szkole i na terenie posesji”, ✓ „Bezpieczne wakacje”, ✓ „Jak unikać zagrożeń w szkole”. ✓ „Współczesny świat. Rola agresji w rozwiązywaniu międzynarodowych sporów – wojny, terror, problem uchodźstwa”, ✓ „Osoby i instytucje pomocne w zwalczaniu przemocy”, ✓ „Dostrzegamy przemoc w środowisku rówieśniczym” ✓ „Przemoc w sieci”/ „Bezpieczeństwo w sieci”, ✓ „Agresja w nas i wokół nas – różne przejawy agresji”, ✓ „Przemoc, agresja – przyczyny i skutki”, ✓ „Życie ze złością”, ✓ „Agresja, uległość czy asertywność”, ✓ „Co wiem o środkach uzależniających”, ✓ „Nikotynizm drogą do innych uzależnień”, ✓ „Alkoholizm jako choroba” ✓ „V – nie zabijaj! Czy potrafię dbać o siebie”, ✓ „Boję się! Czyli jak walczyć ze stresem”, ✓ „Umiejętność przeciwstawiania się zagrożeniom” ✓ „Dlaczego nie opłaca się wagarować”, ✓ „Oswajanie stresu”/ „Stres pod kontrolą”, ✓ „Zdrowe odżywianie się”/ „Zdrowy styl życia”	– dyrektor – nauczyciele – wychowawcy – specjaliści z PPP w Giżycku	– cały rok –	– Cała społeczność szkolna – rodzice
---	---	--	---	---

	✓ „Efektywne sposoby spędzania czasu wolnego”, ✓ „Jak unikać konfliktów”/ „Zasady prawidłowej komunikacji”, ✓ „Społeczna szkodliwość stereotypów i postaw nietolerancji”, ✓ „Sprawy rozwoju naszej okolicy – ważne wydarzenia, trudności, osiągnięcia”. ○ Spotkanie młodzieży z przedstawicielami służby zdrowia (lekarz ginekolog, specjalista piel. ratunkowego- licencjat pielęgniarstwa) i Giżyckiego Stowarzyszenia Amazonek dotyczące chorób zakaźnych, w szczególności AIDS, profilaktyki raka piersi i szyjki macicy oraz udzielania pierwszej pomocy. ○ Spotkanie młodzieży z przedstawicielami Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Giżycku w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od środków psychoaktywnych pt. „Melanż. Oczekiwania vs. Rzeczywistość”. ○ Spotkania młodzieży z przedstawicielami Mazurskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego na temat bezpieczeństwa na wodzie. ○ Spotkanie młodzieży z przedstawicielem Polskiego Czerwonego Krzyża, Klubu Honorowych Dawców Krwi, poprzez które uczniowie włączają się w akcję krwiodawstwa, ratując tym samym życie innym ludziom. ○ Spotkania młodzieży i rodziców z przedstawicielami wymiaru sprawiedliwości (sądu, policji i straży miejski). Prowadzenie zajęć lub prelekcji z zakresu edukacji prawnej dla uczniów i rodziców dotyczących m.in. konsekwencji prawnych stosowania różnych form przemocy oraz udział pełnoletniej młodzieży w rozprawach sądowych w Sądzie Rejonowym w Giżycku. ○ Materiały informacyjne przekazywane rodzicom za pomocą			
--	---	--	--	--

	systemu Librus dotyczące stosowania przez młodzież różnych form przemocy ze szczególnym uwzględnieniem tematyki cyberprzemocy oraz bezpieczeństwa na drodze. ○ Pedagogizację rodziców podczas wywiadówek szkolnych dotycząca podejmowania przez młodzież zachowań ryzykownych. ○ Spotkanie uczniów z specjalistami z dziedziny psychologii i terapii uzależnień pt.: „Zagrożenia na imprezach”, ○ „Zdrowe – czy niejadalne? Dopalacze czy bezpieczne?”, „Stres pod kontrolą – konstruktywne metody radzenia sobie ze stresem”). ○ Organizację finału „Profilaktycznej siłowni” w Pierwszy Dzień Wiosny, mająca na celu również poprawę wzajemnych relacji między uczniami i nauczycielami, a w nim: ✓ pokazy i występy uczniów i nauczycieli w zakresie: – ratownictwa medycznego – AIKIDO – TEAKWONDO – MMA – tańca ZUMBA – tańca nowoczesnego – występy wokalne – gry na instrumentach – rozgrywki sportowe ✓ konkursy klas z udziałem wychowawców za zakresie: pierwszej pomocy, makijaż wiosenny, podnoszenie sztangi, segregacja śmieci, konstrukcja ekologicznego domu, gry i zabawy. ✓ przedstawienie szkolnej grupy teatralnej „Komunikat pt. „Atlas uczniów”.			
--	--	--	--	--

	• Stworzenie „Kodeksu przeciw agresji i przemocy” • Współpracę z terenową placówką KRUS - organizacja konkursów dotyczących bezpieczeństwa pracy w rolnictwie • Współpraca z Samorządem Uczniowskim w zakresie propozycji poprawy bezpieczeństwa – zasięganie opinii uczniów podczas zebrań SU. • Promowanie działań szkoły w zakresie bezpieczeństwa poprzez stronę internetową szkoły oraz portale społecznościowe. • Udzielenie profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu trudności i eliminowaniu zachowań niepożądanych występujących w szkole. • Wdrażanie w szkole programów profilaktycznych ukierunkowanych na rozwiązywanie konfliktów z wykorzystaniem metody mediacji i negocjacji • powstanie Szkolnego Zespołu ds. Mediacji i Sytuacji Kryzysowych – udział przedstawiciela Rady Pedagogicznej w Szkoleniu z zakresu mediacji rówieśniczych , wdrażanie programu „Czym skorupka za młodu nasiąknie” prowadzonego przez Fundację Consensus Europejskie Centrum Mediacji.			
1. Zapobieganie problemom i zachowaniom problemowym u dzieci.	○ spotkania ze specjalistami np. funkcjonariusze policji, straży pożarnej, straż pożarna, pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, ○ e-lekcje, pt. „Narkotyki i dopalacze – czy na pewno warto?”, „Cyberprzemoc – przerwij milczenie!”,	– dyrektor – nauczyciele – wychowawcy – specjaliści z PPP w Giżycku – specjaliści WOTUW –	– cały rok –	– Cała społeczność szkolna – rodzice
2. Profilaktyka zachowań agresywnych, przemocowych oraz	○ zapoznanie uczniów z regulaminami, zasadami, programami, planami obowiązującymi na terenie szkoły ○ prowadzenie lekcji na temat agresji, tolerancji,			

cyberprzemocy. 3. Przeciwdziałanie zażywaniu substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież. 4. Profilaktyka uzależnienia od gier komputerowych, Internetu, hazardu.	niepełnosprawności ○ spotkania z przedstawicielami służb mundurowych – uświadomienie uczniów jakie kary grożą za stosowanie agresji i przemocy wobec drugiej osoby. Mundurowi wskażą w jaki sposób należy się bronić oraz jakie działania zaradcze każdy samodzielnie powinien podjąć. Udzielą również wskazówek jak reagować, gdy zostanie się świadkiem zdarzenia i gdzie należy szukać pomocy ○ kształtowanie wspierającego środowiska szkolnego, promowanie zachowań fair play, pracy wolontaryjnej (np. praca na rzecz osób potrzebujących) ○ spotkanie z pracownikami WOTUW w Giżycku – specjaliści poruszą temat nawyków i uzależnień, zapoznają uczniów z tymi terminami, przedstawią objawy uzależnień, ich formy oraz wskażą w jaki sposób należy sobie z nimi radzić oraz gdzie szukać pomocy w sytuacji gdy samopomoc jest już niewystarczająca ○ Spotkanie młodzieży z przedstawicielami Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Giżycku w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od środków psychoaktywnych pt. „Melanż. Oczekiwania vs. Rzeczywistość”. ○ Pedagogizację rodziców podczas wywiadówek szkolnych dotycząca podejmowania przez młodzież zachowań ryzykownych. ○ Spotkanie uczniów z specjalistami z dziedziny psychologii i terapii uzależnień pt.: „Zagrożenia na imprezach”, „Zdrowe – czy niejadalne? Dopalacze czy bezpieczne?”, „Stres pod kontrolą – konstruktywne metody radzenia sobie ze stresem”).			
---	---	--	--	--

1. Usprawnienie oraz zwiększenie skuteczności oddziaływań szkoły w sytuacjach zagrożenia.	- o udział w szkoleniach wewnętrznych i zewnętrznych, - o spotkania z rodzicami grupowo i indywidualnie, - o spotkania informacyjne ze specjalistami, - o materiały informacyjne, broszury.	– dyrekcja – pedagog szkolny – wychowawcy – nauczyciele	– cały rok	– Nauczyciele i wychowawcy – rodzice
2. Wypracowanie jednolitych metod współpracy między rodzicami a szkołą.	o przypomnienie nauczycielom i innym pracownikom szkoły zasad bezpieczeństwa, BHP oraz norm i reguł, które obowiązują na terenie szkoły			
3. Promowanie zachowań i postaw godnych naśladowania.	- o udział w szkoleniach miękkich – rozwijanie kompetencji wychowawczych i profilaktycznych nauczycieli – przeszkolenie wszystkich nauczycieli w zakresie udzielania pierwszej pomocy - o utrzymywanie kontaktu z policją oraz poradniami - o „Szkoła dla rodziców” - warsztaty			
4. Rozwiązywanie kryzysów rozwojowych i życiowych dzieci i młodzieży m.in. Związanych z eurosieroctwem, rodzinami niepełnymi, rodzinami wielodzietnymi, przemocą w rodzinie, nałogami w rodzinie, itp.				
1. Pedagogizacja opiekunów uczniów oraz sposobów	- o szkolenia, warsztaty, e-szkolenia, - o materiały szkoleniowe, spis publikacji naukowych, - o spotkania z psychologiem / pedagogiem szkolnym,	– dyrekcja – pedagog szkolny – wychowawcy	– cały rok	– Nauczyciele i wychowawcy – rodzice

prowadzenia działań profilaktycznych. 2. Zachęcanie rodziców / opiekunów do częstszego uczestnictwa w życiu szkoły. Nawiązanie stałej współpracy z rodzicami.	○ spotkania z wychowawcą. ○ organizowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla rodziców dzieci sprawiają trudności wychowawcze ○ pracownicy szkoły okazują wsparcie w trudnych sytuacjach (np. rozmowy z wychowawcą, pedagogiem szkolnych, psychologiem szkolnym, pomoc w nawiązaniu współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Gminnym / Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Sądem Rodzinnym ○ budowanie pozytywnej, otwartej współpracy na linii rodzice / opiekunowie uczniów – nauczyciele (np. organizowanie spotkań indywidualnych, udostępnianie telefonu czy e-maila służącego do szybkiego kontaktu z nauczycielami w sytuacjach nagłych, zapoznanie rodziców z dokumentacją szkoły, zachęcanie do udziału w wyjazdach, wyjściach klasowych i szkolnych); ○ Szkoła dla rodziców" - warsztaty	– nauczyciele		

1. Poprawa poziomu bezpieczeństwa na terenie szkoły.	○ prowadzenie prac remontowych, ○ instalowanie niezbędnych sprzętów i montowanie usprawnień, ○ dbanie o bezpieczeństwo fizyczne, emocjonalne i intelektualne uczniów. ○ umieścić plan ewakuacji w widocznym miejscu oraz upewnić się, że uczniowie dobrze znają zasady postępowania w sytuacji wystąpienia zagrożenia. Należy również organizować „dzień próbny”, podczas którego uczniowie będą ćwiczyć działania związane z ewakuacją ludzi z budynku ○ zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego: — zainstalowanie bądź sprawdzenie wydajności i zasięgu obecnego monitoringu; — przeprowadzanie prac remontowych, instalacyjnych i naprawczych w czasie nieobecności uczniów; — zadbanie o dobre, sprzyjające pracy oświetlenie wnętrz, dróg wokół szkoły i boisk szkolnych; — przestrzeganie zasad BHP; — patrolowanie korytarzy szkolnych przez nauczycieli podczas przerw;			Dyrekcja szkoły, pracownicy
---	--	--	--	------------------------------------

	– oczyszczanie przejść na terenie szkoły ze śniegu i lodu oraz posypywanie piaskiem z solą; – dbanie o to, aby sprzęt szkolny dostosowany był do wymogów ergonomii – stoliki i krzesła dostosowane do potrzeb konkretnego ucznia; – dbanie o czystość i stan techniczny wyposażenia kuchni i stołówki; – wyposażenie pomieszczeń szkoły w apteczki zawierające środki do udzielania pierwszej pomocy wraz z instrukcjami jej udzielania (dotyczy również pokoju nauczycielskiego i pokoju nauczycieli wychowania fizycznego); – kontrola sprawności i bezpieczeństwa maszyn i urządzeń technicznych; – wywieszenie regulaminów oraz norm zachowania się w pracowniach technicznych, chemicznych, itp.; – zapewnienie uczniom niepełnosprawnym komfortowych warunków do nauki spełniających ich potrzeby;			
--	--	--	--	--

	– dbanie o prawidłowe naświetlenie, natężenie hałasu, wentylacji i ogrzewania w pomieszczeniach szkoły; – funkcjonowanie higienicznych i bezpiecznych toalet, szatni, stołówek, itp.; – odpowiednie zabezpieczenie pracowni technicznych; – prowadzenie rejestru wypadków, a później analiza ich przyczyn i okoliczności; – konsultowanie z rodzicami chorób uczniów i lekarstw, które są przez nich zażywane na terenie szkoły.			
	○			

Prawidłowe relacje rówieśnicze – trudności w nawiązywaniu kontaktów rówieśniczych

Prezentowana część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego ma na celu wspomóc uczniów w ich trudnościach w nawiązywania relacji ze swoimi kolegami i koleżankami ze szkolnych ławek. Opisane działania zawierają propozycję działań wspomagających wyznaczony cel – pominięte zostało zagadnienie związane z przemocą rówieśniczą (informacje na ten temat zostały zawarte we wcześniejszej części tegoż dokumentu pt. „Bezpieczeństwo w społeczności szkolnej”).

Przedstawiony poniżej program ma na celu:

1. Kształtowanie prawidłowych postaw społecznych,
2. Rozwijanie umiejętności nawiązywania prawidłowych relacji z rówieśnikami,
3. Przygotowanie dzieci do rozsądnego i samodzielnego życia w społeczeństwie,
4. Rozwijanie kompetencji wychowawczych nauczycieli i opiekunów uczniów,
5. Poszerzanie wiedzy nauczycieli i opiekunów na temat prawidłowego rozwoju i funkcjonowania młodych ludzi oraz istotności nawiązywania i utrzymywania poprawnych relacji międzyrówieśniczych,
6. Prowadzenie działań profilaktycznych utrzymujący satysfakcjonujący poziom zdolności opisany w punktach wcześniejszych.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Propagowanie aktywności i twórczego myślenia uczniów. 2. Wychowywanie samodzielných, samodzielnie radzących sobie w życiu młodych ludzi.	- o pogadanki, praca indywidualna, burze mózgów, referaty, metody aktywizujące, samodzielne wystąpienia podczas zajęć edukacyjnych oraz pozalekcyjnych, - o zaangażowanie uczniów w działalność Szkolnego Zespołu ds. Mediacji i /sytuacji Kryzysowych (każde spotkanie ma inny zakres tematyczny. Temat spotkania jest ustalany przez uczniów w drodze dyskusji. - o wolontariat, - o zachęcanie uczniów do kandydowania oraz brania udziału w wyborach do Samorządu Uczniowskiego; Uwagi: Zachęca się uczniów do udziału w różnego rodzaju pracach wolontaryjnych (np. praca w Samorządzie Szkolnym, udzielanie się zespołach wokalnych / drużynach sportowych, udzielanie pomocy osobom potrzebującym tj. osobom starszym, dzieciom z Domu Dziecka, udzielanie korepetycji osobom ze słabszymi wynikami w nauce, działanie na rzecz lokalnej społeczności); Ponad to należy zezwalać uczniom na realizację ich pomysłów (np. nakręcenie reportażu, flash moba, zorganizowanie akcji mikołajkowej dla potrzebujących dzieci z domu dziecka, wsparcie schroniska dla zwierząt, zorganizowanie uczniowskiego wsparcia przez uczniów dla osób od nich słabszych, tworzenie grup, które wspólnie się uczą, itp.);	–	–	– Uczniowie

1. Kształtowanie właściwych relacji między uczniami.	- o godziny wychowawcze oraz zajęcia aktywizujące, - o podkreślanie wartości zachowań fair play podczas prowadzenia zajęć sportowych	–	–	– Uczniowie
2. Ukazanie poprawnych i społecznie akceptowanych form relacji w grupie rówieśniczej.				
3. Popularyzowanie dobrego zachowania.				
4. Promowanie postaw tolerancyjnych.				
1. Rozwijanie kompetencji wychowawczych nauczycieli i opiekunów uczniów.	- o poprawa kompetencji wychowawczych – zwrócenie uwagi jak ważne w procesie wychowawczym jest dawanie dobrego przykładu własnym zachowaniem - broszury, materiały informacyjne, - o praca nad poprawą bądź utrzymaniem satysfakcjonującego poziomu zaufaniu młodzieży do dorosłych – nauczyciele dowiedzą się jak prowadzić ze swoimi podopiecznymi rozmowę w efektywny sposób oraz jakie zasady powinny obowiązywać obie strony (zajęcia prowadzone przez psychologa bądź przygotowanego w tym temacie pedagoga).	–	–	– Nauczyciele, wychowawcy, rodzice/ opiekunowie uczniów

Poniżej zebrany wykaz aktów prawnych reguluje wskazane zagadnienia (stan prawny na marzec 2017 roku):

Wycieczki, rekreacja, wypoczynek

1. Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz.U. 2011 nr 208 poz. 1240);
2. Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich (Dz.U. 2011 nr 208 poz. 1241);
3. Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz.U. 2010 nr 127 poz. 857);
4. Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. 1997 nr 98 poz. 602);
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz.U. 2001 nr 135 poz. 1516);
6. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2016 r. poz. 1943);
7. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59).

Zdrowie

1. Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. 2008 nr 234 poz. 1570);
2. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2017 r. poz. 882);
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 nr 6 poz. 69);
4. Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. 2017 r. poz. 149, 60);
5. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz.U. 2017 r. poz. 1121)
6. Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz.U. 2017 r. poz. 1566).

Obiekty

1. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. 1994 nr 89 poz. 414);

2. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. 1991 nr 81 poz. 351);
3. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. 2002 nr 75 poz. 690);
4. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 sierpnia 2004 r. w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie (Dz.U. 2004 nr 188 poz. 1945);
5. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz.U. 2010 nr 109 poz. 719).

Część: Cyberprzemoc

Przepisy prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 283 z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o Systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949);
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
5. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2016 r. poz. 1137, 2138, z 2017 r. poz. 244, 768, 773, 952, 966, 1214);
6. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2017 poz. 204);
7. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. 2017 r. 459);
8. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz.U. 2015 r. poz. 1094);
9. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. 2016 r. poz. 922);
10. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. 2016 r. poz. 1654, z 2017 r. poz. 773);
11. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1578);
12. Ustawa o z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. 2017 r. poz. 1219).
13. Konwencja Rady Europy o cyberprzestępczości, sporządzona w Budapeszcie dnia 23 listopada 2001 r. (Dz.U. 2015 poz. 728);
14. Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r. (Dz. U. Nr 30 poz. 179 z późn. zm.);
15. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526);
16. Konwencja Rady Europy o cyberprzestępczości, Budapeszt 23.11.2001 r., CETS nr 185.

Wprowadzenie

W każdej chwili miliony dzieci i młodzieży korzysta z Internetu, który stał się nieodzownym narzędziem, które wykorzystujemy przy wielu aktywnościach. Za pośrednictwem tego medium ludzie pracują, uczą się, odpoczywają, bawią, poznają nowych ludzi czy też załatwiają codzienne sprawy. Jedna czwarta dzieci zaznajamia się z Internetem przed ukończeniem 6 roku życia, a połowa zaczyna z niego korzystać w wieku 7-12 lat.

Internet pomimo licznych pozytywnych i przydatnych informacji, niesie ze sobą wiele zagrożeń. Wraz z jego rozwojem oraz zwiększeniem dostępności do nowych mediów, dzieci i młodzież coraz częściej stają się ofiarami przemocy elektronicznej. Zjawisko określane pojęciem cyberprzemoc lub cyberbulling w przeciągu kilku lat zostało uznane za istotną kwestię społeczną. Z tego powodu większość programów edukacyjnych i profilaktyczny skupia się na zapewnieniu bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Sieci. Pomimo prowadzenia tych działań, badanie przeprowadzone przez naukowców Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej pokazały, że co piąty młody człowiek (w wieku 11-16 lat) miał w Internecie kontakt z treściami, które mogą zaszkodzić wciąż kształtującemu się systemowi wartości i wpłynąć na postrzeganie niektórych aspektów życia takich jak: nienawiść, samouszkodzenia, samobójstwo, bulimia i anoreksja czy substancje psychoaktywne. To samo badanie udowodniło, że prawie co siódme dziecko otrzymało wiadomości o podtekście seksualnym (EU Kids Online, 2010).

Według dra Jacka Pyżalskiego, aby mówić o zjawisku cyberprzemocy należy wyróżnić kilka podstawowych cech tj. wielokrotne i wrogie zachowanie osoby i/lub grupy mające na celu krzywdzenie innych. Oznacza to, że materiały zamieszczone w Internecie zostały opublikowane z premedytacją i w sposób trwały (np. wielokrotne kopiowanie i rozsyłanie treści powoduje, że ich całkowite usunięcie stało się niemożliwe), wyszukiwalny oraz dostępny dla nielimitowanej grupy odbiorców. Poza powtarzalnością oraz intencjonalnością czynów Pyżalski wyróżnił, nierówność sił (psychologiczna, ilościowa oraz akt realizowania agresji w obszarze znanej grupy społecznej – zarówno w świecie wirtualnych i/lub w świecie rzeczywistym). Należy zwrócić uwagę, że o cyberbullyingu mówimy również wtedy, gdy sprawca nie chce skrzywdzić, a ofiara nie czuje się skrzywdzona. Są to sytuacje gdy młodzi ludzie zamieszczają informacje o osobach np. upośledzonych umysłowo czy fizycznie, a później je komentują (Boyd, 2007).

Warto zauważyć, że zachowania agresywne w Internecie różnią się od agresji przejawianej w sposób tradycyjny. Literatura psychologiczna określa to efektem odhamowania, które spowodowane jest wysokim poczuciem anonimowości sprawcy. Według psychologa Johna Sulera zjawisku prowadzące do agresji w sieci sprzyja:

- poczucie anonimowości sieciowej – sprawca lub sprawcy mają poczucie, że jeśli nie używają swoich danych personalnych to niemożliwe jest ich odnalezienie w realnym świecie,
- bycie niewidocznym dla innych – w świecie elektronicznym młodzież nie czuje się oceniana przez rówieśników, zyskuje się pewność siebie,
- odstęp czasowy pomiędzy wysłaniem wiadomości a otrzymaniem odpowiedzi – dużo łatwiej zaatakować drugą osobę, kiedy nie spodziewany się natychmiastowej kary, która jest wcześniejszą odpowiedzią na atak. Dodatkowo atakujący mogą już nigdy więcej nie interesować się danym wątkiem, czy forum na którym dopuścili się agresji na drugiej osobie,
- zwiększenie poczucia ego – osoba przebywająca przed komputerem decyduje kiedy, gdzie i z kim rozmawia. Jeśli nie ma ochoty może urwać konwersację,
- brak autorytetów w sieci – nie ma osoby kontrolującej jakość prowadzonych rozmów oraz zwracających uwagę na nie stosowność wiadomości.

Z powyższych informacji można wnioskować, że efekt odhamowania ciągnie za sobą pozytywne oraz negatywne skutki. Z jednej strony ułatwia osobie nieśmiałej, neurotycznej nawiązywanie kontaktów społecznych w bezpiecznych, stabilnych warunkach. Z czasem może to przełożyć się na wzrost samooceny i pewności siebie a tym samym zwiększenie socjalizacji w grupie rówieśniczej w realnym życiu. Z drugiej jednak strony ułatwia podejmowania zachowań agresywnych w Internecie, a bezkarność prowadzić może na znieczulenie na ludzkie krzywdy. Tutaj nie ma znaczenia fizyczna czy społeczna siła sprawcy, ale umiejętność wykorzystania możliwości, jakie dają nowe media.

Procedura reagowania wobec sprawcy cyberprzemocy

Zapewnienie uczniom bezpieczeństwa jest jednym z fundamentalnych zadań szkoły. Z tego powodu placówka szkolna stworzyła procedury w celu poprawy bezpieczeństwa uczniów placówki oraz zapewnienia dzieciom doświadczającym cyberprzemocy efektywnej ochrony i wsparcia, jak także zmiany postawy sprawców i świadków przemocy.

Ważne jest:

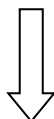
- wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za podjęcie działań w przypadku pojawienia się zjawiska cyberprzemocy,
- podejmowanie interwencji w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy (procedura nie będzie wówczas tylko „martwym” zapisem w dokumentach szkolnych).

Etapy procedury

UJAWNIENIE PRZYPADKU CYBERPRZEMOCY

Ujawnienie przypadku cyberprzemocy, może pochodzić z różnych źródeł. Zdarzenie może zostać zgłoszone przez ofiarę przemocy elektronicznej, ucznia, nauczycieli, wychowawców, rodziców, opiekunów bądź każdej innej osoby małoletniej i dorosłej, która wie o zdarzeniu.

Warunkiem powodzenia tej fazy działania jest właściwe zaplanowanie oraz przeprowadzenie działańprzygotowawczych tj. informowanie uczniów, pedagogów oraz opiekunów dzieci o nowych procedurach lub ich zmianach, zapewnienie anonimowości osobie informującej o zdarzeniu oraz zaznajomienie z tematyką problemu. Warto aby nauczyciele i opiekunowie uczniów stale podkreślali jak wielką wartością dodaną jest niepozostawanie obojętnym na krzywdę innych ludzi.

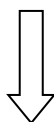

USTALENIE OKOLICZNOŚCI ZDARZENIA

- Wszystkie zgłoszenia przypadków cyberprzemocy podlegają dokładnej i rzetelnej analizie;
- Psycholog bądź pedagog szkolny we współpracy z wychowawcą oraz dyrekcją szkoły podchodzą indywidualnie do każdego zgłoszonego przypadku przemocy, dokonując szczegółowej analizy zdarzenia i planując kolejne kroki działania;
- W sytuacji gdy o zdarzeniu dowiedział się nauczyciel nie będący wychowawcą danego ucznia bądź uczniów, zobligowany jest do niezwłocznego powiadomienia właściwego wychowawcy, psychologa, pedagoga bądź dyrekcję szkoły;
- Konieczne jest ustalenie okoliczności i form zdarzenia oraz środków przekazu, jakie zostały użyte;
- Warto zaangażować do współpracy nauczyciela informatyki. Pomoże on zabezpieczyć dowody na zaistnienie zdarzenia oraz ustalić tożsamość sprawcy lub sprawców cyberprzemocy.

Warunkiem powodzenia tej fazy działania jest odpowiednie zebranie oraz zabezpieczenie dowodów przemocy – wszystkie dowody powinny być zarejestrowane/zapisane. W przypadku gdy dowód znajduje się na:

- telefonie komórkowym – nie należy kasować wiadomości, przesyłanych zdjęć, filmów czy innych śladów zaistniałej działalności. Jeśli to możliwe, warto również nagrywać połączenia głosowe na dyktafon bądź aplikacje mobilne stworzone do tego celu;
- komunikatorze internetowym, portalu społecznościowym – wiele serwisów umożliwia zapisywanie wiadomości w archiwum systemu. Warto jednak skopiować daną informację, zapisać ją w edytorze tekstowym a następnie wydrukować;
- czaty internetowe – nie umożliwiają zapisywania treści, dlatego niezwykle istotne jest skopiowanie, a następnie zapisanie i wydrukowanie całej wiadomości. W celu skopiowania tego, co jest widoczne na ekranie należy wykonać zrzut z ekranu (wcisnąć klawisze „Prt Scr”, a następnie przejść do dowolnego edytora tekstowego/graficznego i wkleić obraz używając klawiszy „Ctrl” + „V”). Ważne jest aby zapisać na dysku oraz wydrukować stworzony plik;
- strony www – nie są one naszą własnością, dlatego ich treść może być na bieżąco modyfikowana lub całkowicie zmieniana. Aby uniknąć stracenia danych konieczne jest zastosowanie procedury opisanej w punkcie poprzednim;
- e-mail – należy przesłać całą wiadomość do nauczyciela zajmującego się tą sprawą bądź do innej zaufanej osoby dorosłej. Niezwykle istotne jest, aby w treści maila czy wydruku znajdowała się wiadomość o nadawcy oraz godzinie wysłania wiadomości.

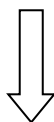
USTALENIE SPRAWCY

Przestrzeganie powyższych zasad usprawnia znalezienie sprawcy zdarzenia.

Sprawcą cyberprzemocy jest często osoba niedowartościowana, mająca problem z własną samooceną. Młody człowiek o takim rysie osobowościowym potrzebuje uwagi innych ludzi, bycia zauważonym, docenionym, z tego powodu podejmuje się działań, które zwrócą na niego uwagę. Dodatkowo wielu użytkowników Internetu jest przekonana o swojej anonimowości w sieci, a przez to o niekaralności swoich czynów wykonanych za pośrednictwem mediów. Jak pokazuje praktyka, specjaliści nie mają problemu z identyfikacją większości sprawców.

Sprawcy często starają się zabezpieczyć przed zidentyfikowaniem. W tym celu kradną tożsamość innych osób. W takiej sytuacji należy skontaktować się z operatorem (w przypadku telefonii) czy usługodawcą z prośbą o wydanie informacji o sprawcy zdarzenia. Należy pamiętać, że takie informacje udzielane są jedynie policji. Do podjęcia w/w działania zobowiązuje administrator serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

W przypadku, gdy zostało złamane prawo, a tożsamości sprawcy nie udało się ustalić należy bezwzględnie skontaktować się z policją.

JAK REAGOWAĆ WOBEC SPRAWCY CYBERPRZEMOCY UCZNIA

Celem rozmowy ma być ustalenie stanu faktycznego zdarzenia, wspólna analiza przyczyn, próba rozwiązania sytuacji konfliktowej oraz wypracowanie nowej postawy wobec swoich kolegów i koleżanek

- jeśli w toku rozmowy okaże się, że w zdarzeniu brała udział większa liczba uczniów placówki, bądź uczestniczyli oni w charakterze świadka, szkoła zobligowana jest do podjęcia rozmowy z każdą ze wskazanych lub podejrzanych o współudział osób;
- szkoła w jasny i konkretny sposób sygnalizuje, że nie akceptuje żadnych form przemocy;
- placówka oświatowa informuje o konsekwencjach regulaminowych, z jakimi spotka się sprawca zdarzenia oraz o ewentualnych formach rekompensaty poniesionych przez osobę zaatakowaną strat;
- sprawca zdarzenia zostaje zobligowany do zaprzestania swojego procederu oraz usunięcia zamieszczonych treści;
- sprawca zostaje również poinformowany, z jakimi dalszymi konsekwencjami oraz działaniami prawnymi spotka się, jeśli nie wyrazi zgody na współpracę, nie zaprzestanie swoich działań bądź je powtórzy;
- nie należy konfrontować sprawcy i ofiary cyberprzemocy.

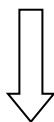
Powiadomienia rodziców lub prawnych opiekunów sprawcy przemocy

- szkoła informuje opiekunów dziecka o zdarzeniu, o podjętych krokach zaradczych oraz o konsekwencjach dyscyplinarnych, jakie zostaną podjęte wobec ucznia-sprawcy;
- szkoła we współpracy z rodzicami wypracowuje model dalszego funkcjonowania ucznia w placówce szkolnej. Należy jasno określić, jakie zachowania nie będą akceptowalne i jakie zostaną wysunięte konsekwencje, gdy do nich dojdzie.

Objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną sprawcy

- za zgodą rodziców należy zagwarantować sprawcy stałą i cykliczną pomoc psychologiczno-pedagogiczną;
- podczas sesji konieczna jest praca nad zrozumieniem swojego zachowania oraz nauki nowego prospołecznego podejścia.

Warunkiem powodzenia tej fazy działania jest nawiązanie pełnej współpracy z opiekunami ucznia bądź uczniów zaangażowanych w cyberprzemoc oraz chęć zmiany swojego nastawienia przez samego sprawcę.

W JAKI SPOSÓB POMÓC OFIERZE CYBERPRZEMOCY

Objęcie pomocą psychologiczną ofiary cyberprzemocy

Podobnie jak w sytuacji innych form przemocowych, ofiara cyberprzemocy potrzebuje przede wszystkim wsparcia emocjonalnego ze strony osób dorosłych. Pokrzywdzony musi również być świadomy, że szkoła oraz najbliższe dziecku osoby dorosłe podjęły odpowiednie kroki w celu rozwiązania problemu oraz doceniają i uważają, że dziecko bardzo dobrze zrobiło, informując o sytuacji przemocowej.

Wspierając dziecko należy uświadamiać je, że nikt nie ma prawa zachowywać się w sposób przemocowy wobec drugiej osoby, a szkoła nie akceptuje żadnych przejawów agresji. Młodzi ludzie często czują zażenowanie, strach, lęk, skrępowanie, wstyd, smutek, poniżenie, przerażenie, poczucie winy – należy być przygotowanym na takie odczucia, wykazać empatyczną postawę i umożliwić wyrażanie uczuć dzieciom.

Interwencja kryzysowa

W momencie dowiedzenia się o zdarzeniu cyberprzemocy, osoby dorosłe powinny podjąć działania w formie interwencji kryzysowej. Uczeń potrzebuje porady, wskazówki, a bardzo często tzw. „prowadzenia za rękę” w podejmowanych działaniach.

Aby nie dopuścić do eskalacji problemu, należy wzmocnić poczucie bezpieczeństwa u ofiary zdarzenia oraz wskazać, jakie działania należy podjąć, a czego unikać:

Wśród porad, które należy przekazać młodemu człowiekowi nie może zabraknąć informacji aby:

- nie utrzymywać kontaktu ze sprawcą zdarzenia,
- nie kasować dowodów cyberprzemocy (wiadomości SMS, MMS, e-maile, zdjęcia, filmy, komunikatory, fora internetowe itp.),
- wprowadzić dodatkowe zabezpieczenia na komputerze oraz zmienić dane i hasła w miejscach gdzie są one wymagane i/lub widoczne.

Po zakończeniu interwencji należy monitorować omawiany wskaźnik, aby mieć pewność, że działania krzywdzące faktycznie zostały zaniechane a efekt ich prowadzenia usunięty. Należy poinformować ofiarę, sprawcę oraz wszystkie zainteresowane osoby jakie działania zostają podjęte.

Kroki prawne

Większość przypadków cyberprzemocy nie wymaga powiadomienia sądu rodzinnego czy policji o zdarzeniu, ponieważ dostępne w szkole środki wychowawcze zwykle są w pełni wystarczające. Szkoła posiada jednak bardzo ważną funkcję w zakresie zapobiegania oraz przeciwdziałania cyberprzemocy, dlatego w niektórych sytuacjach nawiązywanie i utrzymywanie kontaktu z **organami ścigania** oraz z **sądem rodzinnym** są bardzo istotne.

Dzieje się tak w sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki zaradcze, a mimo to działanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Innym powodem jest brak możliwości kontaktu bądź odmowa współpracy przez rodziców, prawnych opiekunów, samego sprawcy cyberprzemocy bądź w sytuacji gdy jego działania nie zostały przerwane bądź do szkoły docierają inne informacje o przejawach demoralizacji ucznia.

Należy zwrócić uwagę, że w polskim prawie brak jest definicji kodeksowej sankcjonującej oraz charakteryzującej konkretny rodzaj czynu opisujący zjawisko cyberprzemocy. Oznacza to, że cyberprzemoc nie jest czynem zabronionym stypizowanym w jakimkolwiek polskim przepisie, a małoletni nie są skutecznie objęci ochroną prawną przed zjawiskiem. Z tego powodu wykorzystuje się istniejące regulacje prawne, które w pewnym zakresie pozwalają ochronić ofiary przemocy elektronicznej.

W przypadku doświadczenia przez dziecko cyberbullyingu w polskim prawie dostępne są dwie drogi ochrony prawnej: **postępowanie cywilne i postępowania karnego**. Niestety kodeks karny nie przewiduje wszystkich możliwości działań przemocowych przy użyciu nowych mediów dlatego też nie wszystkie czyny mogą zostać zakwalifikowane jako przestępstwo. W niektórych przypadkach należy posilkować się drogą cywilną, czyli drogą roszczeń odszkodowawczych oraz wymuszających zaprzestania działań sprawcy. W przypadku bezprawnego użycia wizerunku dziecka lub jego danych personalnych (bez zgody rodzica lub opiekuna prawnego dziecka) sprawca ponosi odpowiedzialność cywilną za naruszenie dóbr osobistych (art. 23, 24 k.c.). Z kolei odpowiedzialność karna spotka sprawcę w przypadku: zniewagi (art. 216 k.k.), zniesławienia (art. 212 k.k.), propagowania dziecięcej pornografii (art. 202 k.k.), włamania (art. 267 i art. 268a k.k.), groźby (art. 190 i 191 k.k.) oraz wykroczeń z kodeksu wykroczeń: stosowania wulgaryzmów w miejscach publicznych (art. 141 k.w.) czy nękania (art. 107 k.w.).

Szkoła będzie informować rodziców bądź prawnych opiekunów uczniów o możliwych rozwiązaniach prawnych oraz jakie działania podjąć.

Nieletni i małoletni będący ofiara cyberprzemocy a przepisy prawne

W przypadku osób poniżej 18 roku życia, wszystkie działania prawne realizują rodzice lub prawni opiekunowie dziecka. Nie ma możliwości nawiązania dochodzenia odpowiedzialności prawnej pokrzywdzonego dziecka bez wcześniejszego nawiązania współpracy z opiekunami nieletniego.

W sytuacji zaistnienia podejrzenia, że sprawcą cyberprzemocy jest osoba poniżej 17 roku życia, działania realizuje sąd rodzinny i sąd dla nieletnich właściwy ze względu na miejsce pobytu podejrzanego.

Zawiadomienie o przestępstwie

W polski prawie funkcjonuje przepis (art. 304 §1 i §2 k.p.k.) nakładający obowiązek zawiadomienia o przestępstwie. Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, ma społeczny i prawny obowiązek poinformować o tym policję lub prokuraturę. Dotyczy to również instytucji państwowych i samorządowych. W przypadku cyberprzemocy przestępstwami ściganymi z urzędu są włamania i groźby: karalna i bezprawna.

Jeżeli przestępstwo zostanie zgłoszone, a policją/prokuratura rozpoczną postępowanie, małoletni jako pokrzywdzony jest jednocześnie świadkiem przestępstwa i w związku z tym będzie przesłuchiwany.

Nieletni i małoletni będący sprawcą cyberprzemocy, a przepisy prawne

W myśl art. 5 Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, *„wobec nieletniego mogą być stosowane środki wychowawcze oraz środek poprawczy w postaci umieszczenia w zakładzie poprawczym; kara może być orzeczona jedynie w wypadkach prawem przewidzianych, jeżeli inne środki nie są w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego.”*

Zgodnie z art. 6 tej samej Ustawy sąd rodzinny dysponuje szeregiem możliwości podjęcia zachowań, poczynając od upomnienia, poprzez ustanowienie nadzoru czy skierowanie małoletniego do odpowiedniej jednostki np. ośrodka kuratorskiego, zawodowej rodziny zastępczej kończąc na orzeczeniu umieszczenia w zakładzie poprawczym.

Dodatkowo sąd rodzinny, może orzec o umieszczeniu w zakładzie poprawczym nieletniego, który dopuścił się przestępstwa, jeżeli przemawia za tym wysoki stopień demoralizacji oraz okoliczności i charakteru czynu, zwłaszcza gdy inne środki wychowawcze okazały się nieskuteczne lub nie rokuja skutecznej resocjalizacji nieletniego sprawcy (art. 10 tejże ustawy).

Należy również pamiętać, że sąd rodzinny może zobowiązać prawnych opiekunów dziecka do poprawy warunków wychowawczych, zdrowotnych nieletniego lub bytowych oraz nawiązanie ścisłej współpracy z placówką szkolną, do której uczęszcza nieletni, poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub inną poradnią specjalistyczną, zakładem pracy oraz lekarzem lub zakładem leczniczym oraz zobligować rodziców lub opiekuna prawnego do naprawienia w części lub w całości szkody wyrządzonej przez nieletniego (zgodnie z art. 7 § 1 Ustawy). Ponadto według art. 8 § 1 Ustawy w wypadku, gdy rodzice lub opiekun prawny nieletniego uchylają się od wykonania nałożonych obowiązków, sąd rodzinny może wymierzyć im karę pieniężną w wysokości od 500 do 5 000 zł.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Prezentowana część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Cyberprzemoc” ma na celu ograniczenie i/lub całkowite wyeliminowanie zachowań agresywnych i przemocowych, realizowanych przy użyciu nowej technologii komunikacyjnej na terenie szkoły bądź poza nią. Prowadzone działania mają za zadanie uświadomić młodym uczniom, ich opiekunom oraz nauczycielom czym jest przemoc elektroniczna, jak należy się przed nią chronić, jakie prawa przysługują osobie, która stała się jej ofiarą, gdzie szukać pomocy i wsparcia oraz z jakimi konsekwencjami spotka się osoba dopuszczająca się przemocy elektronicznej.

Mając na uwadze prawidłowy rozwój dzieci, na terenie szkoły podejmowane są różnorodne działania wychowawcze. Współpraca z rodzicami/ opiekunami prawnymi dzieci powinna opierać się na:

- organizowaniu zebrań (tzn. wywiadówki, dni otwarte szkoły),
- prowadzeniu konsultacji indywidualnych z nauczycielem, wychowawcą,
- informowaniu i prowadzeniu spotkań edukacyjnych dla opiekunów dzieci. Spotkania prowadzone przez psychologów, pedagogów, służby policyjne i śledcze,
- wspieraniu rodziców i opiekunów prawnych dzieci.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Przeprowadzenie badań ewaluacyjnych diagnozujących występowanie zjawiska cyberprzemocy wśród społeczności szkolnej. 2. Sporządzenie pogłębionej analizy sytuacji problemowej. 3. Wyciągnięcie wniosków oraz opracowanie działań koniecznych do prowadzenie efektywnego Programu wychowawczo-profilaktycznego.	- o przeprowadzenie badań, ewaluacji, - o sporządzenie analizy uzyskanych wyników z badania ewaluacyjnego oraz zapoznanie z nimi całej społeczności szkolnej – psycholog/ pedagog szkolny opracowuje raport zawierający interpretację uzyskanych wyników, - o Rada Pedagogiczna przy współpracy z Radą Rodziców tworzy propozycję działań wychowawczo-profilaktycznych mających na celu podjęcie działań prewencyjnych, wspierających poprawne relacje uczniowskie oraz rozwijającą świadomość istnienia cyberprzemocy, jej rodzajów, kształtowanie umiejętności radzenie sobie w sytuacjach trudnych oraz świadomość pojawiających się konsekwencji dla sprawcy oraz ofiary takich zachowań; - o stałe monitorowanie przestrzegania regulaminu szkoły oraz analizowanie z przestrzeganiem, których reguł społeczność szkolna ma problem i co jest tego przyczyną.	- zespół zadaniowy	—	— Cała społeczność szkolna

1. Współpraca z rodzicami / opiekunami prawnymi uczniów w celu wyeliminowania zachowań przemocowych. 2. Opracowanie i upowszechnianie materiałów o zjawisku cyberprzemocy, jego formach, prawnych konsekwencjach popełnienia czynu oraz sposobów reagowania w przypadku znalezienia się w takiej sytuacji.	○ materiały edukacyjno-informacyjne, ○ e-lekcja, ○ spotkania z wychowawcami, nauczycielami, władzami szkoły, przedstawicielami policji, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Poradni Leczenia Uzależnień, psychologiem/ pedagogiem szkolnym, ○ włączenie się w kampanię informacyjną „Giżycko mówi nie dla hejtu”, ○ wskazanie lub udostępnienie rodzicom / opiekunom literatury, zwiększającej ich kwalifikacje radzenia sobie z zaistniałym problemem; ○ przekazywanie informacji o działalności Fundacji Dzieci Niczyje, ○ przedstawiciel policji/ wychowawca/ dyrekcja przekazuje rodzicom/ opiekunom dzieci informacje dotyczących skutków prawnych związanych z naruszeniem prawa przez nieletnich i pełnoletnich uczniów szkoły; ○ zorganizowanie spotkania informacyjnego z przedstawicielami policji, którzy wyjaśnią przepisy prawne, które chronią uczniów przed zjawiskiem cyberprzemocy oraz wytłumaczą jakie działania należy podjąć, gdy taka sytuacja się pojawi.	—	—	— Rodzice / opiekunowie uczniów
--	---	----------	----------	--

1. Podnoszenie kompetencji oraz stałe doszkalanie w temacie przemocy elektronicznej. 2. Nawiązanie stałej współpracy z policją, lokalnym ośrodkiem uzależnień i ich wspieranie w przypadku pojawienia się cyberprzemocy na terenie szkoły.	- o szkolenia - nauczyciele i wychowawcy uczestniczą w konferencjach i seminariach zewnętrznych o tematyce cyberprzemocy. - o przygotowanie materiałów informacyjno-edukacyjnym, - o spotkania z przedstawicielami policji, psychologami, instytucjami/ organizacjami oferującymi wsparcie w przypadku wystąpienia cyberprzemocy, - o szkolenie informatyczne pozwalające opanować wiedzę z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu oraz aplikacji i dodatków które chronią i ograniczą możliwość włamania się w miejsca zabezpieczone hasłem bądź inne prywatne przestrzenie dostępne przez Internet.			Nauczyciele i wychowawcy
1. Zaangażowanie rodziców / opiekunów do współpracy przy organizacji uroczystości szkolnych i klasowych oraz konkursów tematycznych. 2. Promowanie bezpiecznego korzystania z Internetu.	- o nawiązanie współpracy rodziców ze szkołą i współorganizowanie wydarzeń, - o spotkania z wychowawcami, psychologiem, pedagogiem szkolnym, przedstawicielem policji, - o wychowawca zapoznaje rodziców / opiekunów uczniów z zasadami bezpiecznego korzystania z sieci oraz informowanie ich o sposobach przeciwdziałania cyberprzemocy i/lub za pośrednictwem e-lekcji pt.: „Świadomy rodzic – problem agresji w Internecie”; - o Realizacja programu „Profilaktyczna siłownia”.	—	—	— Rodzice / opiekunowie uczniów

1. Edukacja medialna mające na celu kształtowanie wysokiego poziomu rozwoju intelektualnego i wiedzy.	- o udział w uroczystościach, - o godzina wychowawcza, wykłady - zapoznanie uczniów z zaletami i wadami korzystania z nowych mediów. Uświadomienie jak bardzo zmienił się świat na przestrzeni ostatnich lat oraz jak szybko ewoluuje za pomocą nowych narzędzi do komunikowania się z innymi ludźmi;	—	—	— uczniowie
2. Uświadomienie uczniom znaczenia nowych mediów oraz zagrożeń, jakie są z nim związane.	- o zwrócenie uwagi na problematykę zjawiska, związaną przede wszystkim z możliwymi konsekwencjami tego typu działań, zarówno dla ofiary, jak i sprawcy cyberprzemocy; - o analiza reklam zamieszczanych w Internecie, TV, gazetach.			
1. Zwiększanie wiedzy uczniów na temat cyberprzemocy, prewencji oraz reagowaniu w przypadku pojawienia się zagrożenia.	- o e-lekcje, - o spotkanie z specjalistą ds. uzależnień, przedstawicielem policji, - o wypracowanie aktywnej postawy reagowania na różne formy przemocy u uczniów. Uświadomienie jak ważne jest podejmowanie działania, nie pozostawanie biernym – zajęcia treningowe prowadzone podczas godziny wychowawczej	—	—	— uczniowie
2. Zapoznanie uczniów i wychowanków z występującymi formami cyberprzemocy oraz skutecznym sposobom przeciwdziałania zjawisku.				
1. Propagowanie zasad	o spotkania z psychologiem/ pedagogiem szkolnym, policją,	—	—	— Uczniowie

dobrego zachowania w Internecie. 2. Rozwijanie świadomości bezpiecznego korzystania z nowych mediów przez uczniów. 3. Promowanie wśród uczniów zasad poprawnego zachowania się w świecie wirtualnym. 4. Zaangażowanie uczniów w projekty o tematyce przeciwdziałaniu cyberprzemocy oraz uzależnieniu od korzystania z nowych mediów.	○ udział w uroczystościach, ○ burza mózgów, ○ e-lekcja, ○ praca indywidualna i w grupach, ○ godziny wychowawcze - zajęcia – z psychologiem lub wykształconym w tym kierunku nauczycielem – na temat tolerowania odmienności poglądów, zachowania itp. oraz przeciwdziałanie zjawisku dyskryminacji;			
--	---	--	--	--

1. Zaangażowanie młodych ludzi do aktywnego działania w sytuacji pojawienia się zjawiska cyberprzemocy. 2. Udział w kampaniach, wydarzeniach oraz projektach społecznych uświadamiającego powagę zjawiska.	o kampanie społeczne „Giżycko mówi nie dla Hejtu”	—	—	- uczniowie

Część: Środki psychoaktywne

Przepisy prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 283 z późn. zm.);
2. Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526);
3. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 poz. 1591);
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. z 2015 r. poz. 1214);
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1578);
6. **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2015 r. z zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z 2015 r. poz. 1249);**
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie realizacji Rządowego programu wspomagania w latach 2015-2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach - „Bezpieczna+” (Dz. U. z 2015 r. poz. 972);
8. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 z późn. zm.);
9. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949);
10. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
11. Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2010 r. nr 127, poz. 857);
12. **Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2017 r. poz. 783, 1458);**
13. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości w przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2013 r. poz. 1563);
14. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. 2016 r. poz. 1654, z 2017 r. poz. 773);

15. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2017 r. poz. 882);
16. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2015 r. poz. 1390.
17. Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. 2017 r. poz. 957);
18. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2017 r. poz. 697);
19. Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169).

Wprowadzenie

Zagrożenia dzieci i młodzieży substancjami psychoaktywnymi jest szczególnie ważnym i niepokojącym zjawiskiem. Według badań ogólnopolskich prowadzonych na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej co piąty polski nastolatek spróbował marihuany, co dziesiąty amfetaminy, a co piętnasty heroiny. Problem narkomanii w Polsce nie dotyczy już tylko określonych grup czy środowisk społecznych, ale jest zagrożeniem powszechnym. Niestety trzeba przyjąć, że każde dziecko może mieć kontakt ze środkami odurzającymi.

Problem narkomanii ma charakter interdyscyplinarny. Znajduje się on w polu zainteresowania różnych służb, takich jak leczenie, oświata, pomoc społeczna, organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości, media. Każda z nich styka się z tym zjawiskiem od innej strony.

Także szkoła oraz nauczyciele mają do spełnienia podobne zadanie jak rodzice: powstrzymać dzieci przed sięgnięciem po narkotyki. Spędzają z nimi bowiem dużą część czasu, stają się ich autorytetem, mają wielki wpływ na ich rozwój. To także rolą szkoły, wszystkich osób zaangażowanych w proces wychowawczy jest identyfikacja zachowań ryzykownych uczniów i związanych z tym zagrożeń.

Grupami szczególnie narażonymi na używanie substancji psychoaktywnych są dzieci i młodzież pozostające bez opieki rodzicielskiej, „dzieci ulicy”, niepełnoletnie osoby popełniające czyny karalne, osoby zagrożone demoralizacją, dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym, a także młodzież z zaburzeniami zachowania oraz koncentracji i uwagi.

Grupy młodzieży zagrożonej wymagają szczególnych oddziaływań profilaktycznych prowadzących do zmiany stylu życia i zaprzestania używania narkotyków, w szczególności działań zwiększających wiedzę na temat skutków używania środków odurzających, substancji psychotropowych i środków zastępczych, kształtujących przekonania normatywne i postawy prozdrowotne, a także zmniejszających deficyty umiejętności psychospołecznych.

Wnioski z wielu badań naukowych wskazują, że jeśli działania na rzecz zapobiegania narkomanii mają być skuteczne, muszą wykorzystywać współczesną wiedzę na temat czynników chroniących, czynników ryzyka oraz modeli teoretycznych wyjaśniających zjawisko inicjacji narkotykowej i rozwijania się problemowego wzoru używania substancji psychoaktywnych.

Dorobek naukowy w dziedzinie profilaktyki jest bogaty, a jednocześnie wiedza z tego obszaru nie jest dostatecznie wykorzystywana. Z tego powodu kluczową rolę odgrywa właściwe przygotowanie realizatorów programów profilaktycznych, systematyczna ewaluacja oraz upowszechnianie programów o **zweryfikowanej w badaniach jakości**.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Kształtowanie odpowiednich postaw poprzez stosowanie odpowiednich działań wychowawczych i profilaktycznych utrzymane zostało w zgodzie z **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. 2015 poz. 1249).**

Poniższa część Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Środki psychoaktywne” ma na celu, opisane w Rozporządzeniu, skuteczne przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych związanych z używaniem środków odurzających, substancji psychoaktywnych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych przez uczniów naszej szkoły, w szczególności charakteryzujących się nieprzestrzeganiem przyjętych dla danego wieku zwyczajowych norm i wymagań, niosących ryzyko negatywnych konsekwencji dla zdrowia fizycznego i psychicznego oraz jego otoczenia społecznego.

Działalność wychowawcza

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Przeprowadzenie badań ewaluacyjnych diagnozujących występowanie problemu zażywania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież szkolną. 2. Sporządzenie pogłębionej analizy	- o prowadzenie badań, ewaluacji (raport 2015-2016) - o sporządzenie analizy uzyskanych wyników z badania ewaluacyjnego oraz zapoznanie z nimi całej społeczności szkolnej. - o Rada Pedagogiczna przy współpracy z Radą Rodziców tworzy propozycję działań wychowawczo-profilaktycznych mających na celu wypracowanie odpowiednich działań prewencyjnych, wspierających poczucie własnej wartości oraz umiejętność asertywnego wyrażania swojego zdania, - o stałe monitorowanie przestrzegania regulaminu szkoły oraz analizowanie z przestrzeganiem, których reguł społeczność	—	—	— Cała społeczność szkolna

sytuacji problemowej. 3. Wyciągnięcie wniosków oraz opracowanie działań koniecznych do prowadzenie efektywnego Programu wychowawczo-profilaktycznego.	szkolna ma problem i co jest tego przyczyną; o wychowawcy klas dokonują analizy środowiska domowego i lokalnego, w którym przebywają ich uczniowie, pod kątem styczności lub ewentualnego zażywania substancji psychoaktywnych.			
1. Poszerzenie wiedzy rodziców / opiekunów prawnych, nauczycieli i wychowawców na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji. 2. Dostarczenie aktualnych informacji nauczycielom, wychowawcom i rodzicom / opiekunom prawnym na temat skutecznych	Uwagi: • Przeprowadzenie badania ankietowego wśród nauczycieli, wychowawców, chętnych rodziców/ opiekunów uczniów, dyrekcji szkoły, w celu zapoznania się z aktualnym poziomem podatności środowiska bądź aktualnie istniejącym zagrożeniem, ilością sytuacji problemowych wśród uczniów szkoły.			
	- o nawiązanie współpracy z policją, poradnią ds. przeciwdziałania narkomanii. - podnoszenie kompetencji nauczycieli i rodziców/ opiekunów uczniów poprzez udział w szkoleniu w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji psychoaktywnych oraz podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej - spotkanie z psychologiem, pedagogiem szkolnym, pracownikami poradni, policją. - o przedstawienie rodzicom / opiekunom uczniów źródeł informacji na temat profilaktyki antynarkotykowej dostępnych w Internecie (strony Ośrodka Rozwoju Edukacji, Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii); - o pogadanki dotyczące rozpoznawania oraz przeciwdziałania uzależnieniom; - o współpraca z policją, Centrum Profilaktyki Uzależnień i Integracji Społecznej, - o organizacja spotkania z ekspertami z poradni ds. przeciwdziałania narkomanii lub policją – spotkania uświadamiające dorosłym zjawiska uzależnienia od substancji psychoaktywnych oraz skutków ich krótkotrwałego i długotrwałego zażywania, - o informowanie rodziców podczas zebrań o instytucjach, do których	–	–	– Rodzice / opiekunowie uczniów, nauczyciele i wychowawcy

sposobów prowadzenia działań wychowawczych i profilaktycznych związanych z przeciwdziałaniem używaniu środków i substancji, o których mowa we wstępie do niniejszego dokumentu. 3. Opracowanie i upowszechnianie materiałów z zakresu edukacji zdrowotnej, ze szczególnych uwzględnieniem zdrowego żywienia i aktywności fizycznej, skierowanych do nauczycieli i rodziców. 4. Poradnictwo psychoedukacyjne dla rodziców / opiekunów uczniów prowadzone przez szkolnych specjalistów.	mogą się zgłosić o pomoc w razie wystąpienia problemu;			
--	---	--	--	--

1. Pedagogizacja rodziców / opiekunów prawnych na zebraniach w zakresie m.in. przeciwdziałania ryzykownym zachowaniom związanym z używaniem substancji psychoaktywnych. 2. Spotkania rodziców / opiekunów prawnych z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej na terenie szkoły.	○ spotkania z wychowawcami, ○ spotkania z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, ○ organizowanie dyżurów pomocowych, ○ prelekcje.	-		– Rodzice / opiekunowie uczniów

1. Informowanie uczniów i wychowanków oraz ich rodziców / opiekunów prawnych o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy szkół i placówek z Policją w sytuacjach zagrożenia narkomanią.	○ informowanie o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy szkół z Policją w sytuacjach zagrożenia narkomanią podczas zebrania z rodzicami, ○ udostępnienie Programu profilaktyczno - wychowawczego oraz procedur na stronie internetowej szkoły oraz poinformowanie rodziców / opiekunów prawnych o możliwości zapoznania się z takim programem; ○ zapoznanie zebranych z regulaminem oraz Programem Profilaktyki szkolnej, ○ umożliwienie rodzicom / opiekunom prawnym konsultacji z pedagogiem szkolnym w sprawie możliwych konsekwencji zaistniałego zagrożenia	—	—	— Rodzice / opiekunowie uczniów, uczniowie
---	---	----------	----------	---

1. Przeprowadzenie wśród nauczycieli i wychowawców szkolenia zwiększającego wiedzę dotyczącą rozpoznawania oraz przeciwdziałania zagrożeń płynących z używania substancji psychoaktywnych przez uczniów.	- o przedstawienie Programu profilaktyczno - wychowawczego oraz procedur postępowania w razie wystąpienia problemu związanego z niebezpiecznymi substancjami na terenie szkoły podczas godziny wychowawczej; - o precyzyjne wyjaśnienie konsekwencji szkolnych związanych z posiadaniem bądź używaniem substancji psychoaktywnych. - o organizacja prelekcji w celu wyjaśnienia procedur związanych z sytuacjami zagrożenia narkomanią.	–	–	– Nauczyciele i wychowawcy
1. Zapoznanie nauczycieli z dostępnymi narzędziami profilaktycznymi. 2. Analiza relacji pomiędzy opiekunami dzieci, młodzieży szkolnej. 3. Nawiązanie bliższej współpracy pomiędzy opiekunami uczniów w celu eliminowania czynników ryzyka związanych z możliwością zażywania/ kontaktu z substancjami psychoaktywnymi.	- o szkolenie nauczycieli w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji psychoaktywnych oraz podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej - szkolenia, e-szkolenia, - o spotkanie z pracownikami lokalnej poradni przeciwdziałania uzależnieniom i narkomanii/ Centrum Profilaktyki i Integracji Społecznej/ Powiatową Stacją Sanitarno – Epidemiologiczną, - o zwiększenie kwalifikacji pedagoga szkolnego w kwestii przeciwdziałania używaniu środków psychoaktywnych w celu zapewnienia możliwości konsultacji, - o zapoznanie nauczycieli z programem „Profilaktyczna siłownia” opartym na założeniach Programu „Bezpieczna +” rekomendowanym przez Ministerstwo Edukacji Narodowej; - o zapoznanie nauczycieli z występującymi w	–	–	– Nauczyciele wychowawcy

	otoczeniu czynnikami ryzyka zażywania lub nadużywania substancji psychoaktywnych oraz opracowanie i wprowadzenie odpowiednich działań eliminujących lub redukujących ich wpływ na społeczność szkolną, ○ przypomnienie procedury na wypadek zidentyfikowania problemu w szkole. ○ spotkania z specjalistami – terapeutami uzależnień.			

Działalność profilaktyczna

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca	Typ profilaktyki
1. Realizowanie wśród uczniów i wychowanków oraz ich rodziców / opiekunów prawnych programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego dostosowanych do potrzeb indywidualnych i grupowych oraz realizowanych celów profilaktycznych, rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji o którym mowa w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 7 ust. 5 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.	○ wspieranie uczniów ze środowisk zmarginalizowanych, zagrożonych demoralizacją i wykluczeniem społecznym - prowadzenie działań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, ○ indywidualne rozmowy z uczniami na temat właściwych postaw wobec niebezpiecznych środków. Zapewnienie uczniowi zaufanego miejsca, do którego może zgłosić się o pomoc, ○ angażowanie uczniów w zajęcia pozalekcyjne rozwijające pasje i zainteresowania, ○ wspieranie miejsc o zwiększonym narażeniu na kontakt z niebezpiecznymi środkami, w szczególności miejsc gdzie organizowane			Rodzice / opiekunowie prawni, uczniowie	selektywna

	są spotkania młodzieży szkolnej				
	- o pomoc uczniom z rozpoznanymi wczesnymi objawami używania środków psychoaktywnych - konsultacje z terapeutą uzależnień, - o angażowanie ucznia w działalność pozalekcyjną, - o konsultacja problemu z rodzicami / opiekunami prawnymi ucznia. Przedstawienie możliwych miejsc, w których mogą szukać pomocy, - o zapewnienie wsparcia rodzinom uczniów, którzy mają problem z używaniem substancji psychoaktywnych.			Rodzice / opiekunowie uczniów, uczniowie	wskazująca

1.	Przygotowanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, jako alternatywnej pozytywnej formy działalności zaspokajającej ważne potrzeby,	- o rozszerzenie oferty pozalekcyjnych zajęć sportowych i kulturalnych, - o zapewnienie dostępności pomocy psychologiczno-			Uczniowie	uniwersalna
----	---	---	--	--	-----------	-------------

w szczególności potrzebę podniesienia samooceny, sukcesu, przynależności i satysfakcji życiowej.	pedagogicznej uczniom szkoły, ○ budowanie zaufania do pedagoga szkolnego podczas godzin wychowawczych, ○ upublicznienie danych dotyczących dostępności pedagoga szkolnego oraz możliwych dostępnych terminów przyjęć uczniów przez tych specjalistów, zarówno zatrudnionych w szkole jak i w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej/ Centrum Profilaktyki Uzależnień i Integracji Społecznej.				
	Uwagi: Oferta szkolnych zajęć pozalekcyjnych: ✓ <i>PTTK SKKT „Bractwo Chodzikowe”</i>– Szkolne Koło Krajoznawczo – Turystyczne „Bractwo Chodzikowe” ✓ <i>Teatr w edukacji</i>– szkolna grupa teatralna „Komunikat”. ✓ <i>Tenis stołowy</i> – zajęcia sportowe ✓ <i>Fakultety z języka polskiego</i> ✓ <i>Fakultety z języka angielskiego</i> ✓ <i>Fakultety z języka francuskiego</i> ✓ <i>Fakultety z języka niemieckiego</i> ✓ <i>Zajęcia dydaktyczno - wyrównawcze z chemii i fizyki</i> ✓ <i>Zajęcia czytelnicze w przedszkolu „Bajka”</i> – zajęcia artystyczne, które rozwijają kompetencje czytelnicze zarówno uczniów jak im przedszkolaków.				

	✓ <i>Fakultety z matematyki</i> ✓ <i>Zajęcia rekreacyjno</i> – zajęcia sportowe, które doskonala umiejętności w zakresie piłki nożnej i ręcznej. ✓ <i>Koło przedmiotów inżynierii środowiska</i> – zajęcia przedmiotowe rozwijające zainteresowania zawodowe oraz przygotowujące do egzaminów zawodowych. ✓ <i>Koło Przyjaciół Biblioteki</i> – koło rozwija kompetencje czytelnicze młodzieży, zwiększa zainteresowanie książką a także rozbudza poczucie współodpowiedzialności za funkcjonowanie biblioteki oraz jej promocję. ✓ <i>Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo „Zośka”</i> – tzw. sklepik szkolny. ✓ <i>Szkolne Koło Caritas i Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży</i> – których celem jest przed wszystkim pomoc najbardziej potrzebującym.				
	○ poszerzanie horyzontów uczniów przez prezentację osiągnięć i sukcesów znanych ludzi – spotkanie z lokalnymi przedsiębiorcami „Moja inspiracja”, ○ przygotowanie przez uczniów prezentacji dotyczącej wybitnych Polaków			Uczniowie	uniwersalna
	○ organizowanie wsparcia uczniom, którzy nie mogą brać udziału w bardziej atrakcyjnych zajęciach pozalekcyjnych ze względu na stan finansowy rodziny.			Uczniowie	wskazująca
1. Kształtowanie i wzmacnianie norm przeciwnych używaniu środków	○ informowanie uczniów o ryzyku związanym			Uczniowie	uniwersalna

i substancji przez uczniów i wychowanków, a także norm przeciwnych podejmowaniu innych zachowań ryzykownych.	z zażywaniem środków psychoaktywnych - tematyka godzin wychowawczych,				
	o organizacja prelekcji dotyczącej niebezpieczeństwa związanego z przyjmowaniem środków zastępczych (dopalaczy);				
	o kształtowanie postaw i metod sprzeciwiania się sytuacjom stwarzającym zagrożenie - prowadzenie zajęć wychowawczych z odgrywaniem scenek z możliwymi sytuacjami stanowiącymi zagrożenie;			Uczniowie	uniwersalna
	o udział uczniów w lekcjach z wyświetlanym materiałem dotyczącym niebezpiecznych substancji i sytuacji, które mogą być ryzykowne;				
	o ćwiczenie asertywności na godzinach wychowawczych.				
	o określenie jasno sprecyzowanych zasad			Uczniowie	uniwersalna

	obowiązujących w szkole, zapoznanie z nimi uczniów, o przedstawienie uczniom na godzinie wychowawczej ich praw i obowiązków wynikających ze Statutu szkoły.				

	o zapoznanie uczniów z obowiązującym prawem dotyczącym przeciwdziałania narkomanii - organizacja prelekcji z policją, przedstawiającej obowiązujące prawo i konsekwencje posiadania i używania środków psychoaktywnych.			Uczniowie	uniwersalna
	- o umacnianie w uczniach przekonania o wartości zdrowia – obchody Światowego Dnia Zdrowia, - o zajęcia edukacyjne z biologii, wychowania do życia w rodzinie.			Uczniowie	uniwersalna

1. Doskonalenie zawodowe nauczycieli i wychowawców w zakresie realizacji szkolnej interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez uczniów i wychowanków zachowań ryzykownych.	o przypomnienie programów i procedur przez Radę Pedagogiczną.			Nauczyciele i wychowawcy	uniwersalna
1. Włączanie, w razie potrzeby, w indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, o którym mowa w art. 71b ust. 1b ustawy o systemie oświaty, działań z zakresu przeciwdziałania używaniu środków i substancji o których mowa we wstępie do dokumentu.	o wprowadzenie do indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego elementów terapii wychodzenia z uzależnień.			Uczniowie	wskazująca
	o angażowanie uczniów w zajęcia pozalekcyjne – zarówno sportowe jak i kulturalne - wskazywanie uczniom możliwości rozwoju ich pasji bądź wsparcie w ich odnajdywaniu, o socjalizacja ucznia przez pracę w grupie w ramach kółek zainteresowań; o zorientowanie ucznia na sukces w danej dziedzinie.			Uczniowie	wskazująca

	○ angażowanie rodziców / opiekunów prawnych uczniów w profilaktykę antynarkotykową, ○ spotkania rodziców / opiekunów prawnych z pedagogiem szkolnym, na których przedstawione zostają zagrożenia związane ze stosowaniem środków psychoaktywnych oraz metody walki z uzależnieniem, ○ spotkania rodziców / opiekunów prawnych z ekspertami z lokalnej instytucji ds. przeciwdziałania narkomanii i uzależnieniom, ○ wskazanie lub udostępnienie rodzicom / opiekunom prawnym literatury, zwiększającej ich kwalifikacje radzenia sobie z zaistniałym problemem.			Rodzice / opiekunowie uczniów	

Ewaluacja

Ewaluacja Programu W

ychowawczo-Profilaktycznego polega na zaplanowanym i systematycznym gromadzeniu i przetwarzaniu informacji o warunkach, przebiegu i skuteczności prowadzonych w szkole działań.

Ocena skuteczności pozwoli na wprowadzenie odpowiedniej modyfikacji przez co podniesiona zostanie jakość prowadzonych działań.

Ewaluacja prowadzona będzie poprzez:

- 1) Obserwację zachowań uczniów na przestrzeni roku szkolnego,
- 2) Wywiady z rodzicami uczniów w temacie prowadzonych badań,
- 3) Przeprowadzania badań ankietowych wśród uczniów, nauczycieli oraz rodziców,
- 4) Analizę dokumentacji np. protokoły z posiedzeń szkolnych, sprawozdania wychowawców klas, sprawozdania pedagoga/ psychologa szkolnego, dzienniki lekcyjne, opinie, świadectwa, artykuły prasowe o szkole, archiwalia.

Program wychowawczo-profilaktyczny został zaopiniowany przez Radę Rodziców w porozumieniu z Radą Pedagogiczną szkoły.

Dyrektor szkoły, w dniu

Przewodniczący Rady Rodziców, w dniu